

DOMOVINA

Upravištvu „Domovine“ v Ljubljani, Prešernova ulica 54
Uredištvu „Domovine“, Knafljeva ulica 5/II., telefon 72

Izhaja vsak četrtek

Naročnine za tuzemstvo: četrtletno 7-80 Din, polletno 15 Din, celoletno 30 Din; za inozemstvo: četrtletno 12 Din, polletno 24 Din, celoletno 48 Din. — Račun poštno hranilnice, podružnice v Ljubljani, št. 10.711.

Klerikalci kot zagovorniki morilcev

Kdo je kriv krvavih dogodkov v Narodni skupščini — Atentat na poslance KDK pripravljen — Edino sredstvo vladne večine revolver — Vse pošteno se združuje v KDK

Velesrbijanski hegemonisti so pred volitvami pričeli ikati pomočnike v naših krajih za nadaljevanje starega pljačkanja svojih prečanskih bratov. Ker jih niso mogli najti v prečanskih Srbih niti med Hrvatji in Slovenci, ki so imeli bridke izkušnje z beograjskimi cincarji, so našli pomočnike v SLS pod vodstvom dr. Korošca in med muslimani dr. Spaha. Tako ohrabreni so nadaljevali stare metode, ko se jim je uprla vsa prečanska fronta, v kateri se je našlo vse, kar je bilo poštenega, zdravega in dobrega.

Da je prišlo do atentata v Narodni skupščini, ni opozicija niti najmanj kriva. Nikoli ni prestopila mej dostojnosti, če pa je očitala pljačkanje in razbojništvo, je to storila, ko je bila izzvana in ko je morala reagirati. Tisti v prečanskih krajih, ki so kakorkoli bili na razpolago v teh časih cinarski hegemoniji in ji dajali potuho, so ustvarili prepričanje, da lahko dela s Hrvatji in Slovenci vsakdo, kar hoče. Radić in Pribičević naj bi bila ovira, ki jo je treba odstraniti za vsako ceno, ker bi potem lahko izrabljali zase milijone, ki so jih nameravali najeti v inozemstvu. Ustvarilo se je prepričanje, da je treba St. Radića in S. Pribičevića ubiti, da bi potem pristaši hegemonizma lahko nemoteno gospodarili, postajali milijonarji, prečanska živina pa bi garala.

Beograjski vladinovski list «Jedinstvo» je nemoteno naravnost pozival na umor St. Radića in S. Pribičevića. Gospoda iz vladne večine se je zbirala in posvetovala in poslanci KDK so prejeli svarila, da bosta St. Radić in S. Pribičević ubita. V Narodno skupščino so prihajali vsi, ki so branili politiko V. Vukičevića, z revolverji in z njimi grozili ob vsaki priliki. Poslanci KDK so mislili, da jih hočejo samo ustrašiti, in nihče ni smatral to za resno.

Ker pa vlada in njena večina svojega postojanja nista mogli zagovarjati, je umevno, da sta se končno poslužili revolverjev. Ker ljudje brez duha, brez srčnih čuvstev niso mogli braniti svoje politike, so morali poseči po orožju. Radikalni poslanec Tomo Popović je dejal našim poslancem: «Jamčim vam, da boste ubiti. Ako vas ne bo kdo drug, vas bom jaz.»

Umor v Narodni skupščini je bil skrbno pripravljen, ker so smatrali, da je edino na ta način mogoče udušiti glas poslancev KDK, ki so zahtevali enakopravnost za vse in poštenje v državni upravi.

Ko na argumente opozicije niso mogli odgovarjati, so posegli po revolverju. Sam doktor Korošec je grozil našim poslancem: «Vi se boste še kesali!»

Da je bilo vse pripravljeno, ni nobenega dvoma. Od 15. t. m., ko je vladni list «Jedinstvo» pozival k umoru, se je vsak dan govorilo v Narodni skupščini, da se pripravlja uboj. Na predvečer krvavega dogodka je morilec Puniša Račić vložil predlog, da naj se St. Radić proglasi za blaznega, in ta predlog so tudi podpisali naši klerikalci. V tem predlogu se pravi poleg drugega: «Predlagamo to kot nujno, da bi se izognili nezaželenim dogodkom, ki bi drugače mogli nastopiti zaradi obnašanja St. Radića ne glede na to, kakšne posledice bi moglo to imeti.» To je bil predlog vladne večine, ki ga je podpisal tudi posl. Pušenjak.

Ko je bil umor izvršen, smo videli, da niso bili strelji namenjeni samo proti življenju poslancev KDK, ampak ideji in borbi, ki jo vodi KDK. Ob tem važnem in strašnem dogodku je naša SLS, ki hodi že leto dni čez drn in strn s svojimi radikalnimi gospodarji ter je pomagala ustvarjati neznosno stanje v naši državi, namesto da bi stopila na stran zdravih in poštenih elementov v naši državi, pričela braniti in opravičevati, kar se je v Narodni skupščini dogodilo.

SLS je nesreča za naš narod. Kadar so imeli klerikalci policijo v rokah, so vedno padali strelji. Ko je bil šef pokrajinske vlade dr. Brejc, smo imeli krvave dogodke na Zaloški cesti. Leta 1920. so padali strelji na Zaloški cesti in ko je prišla policija zopet v njihove roke, so streljali v Beogradu na mladino, ki je priredila nacionalne manifestacije, in pred dnevi tudi v Zagrebu. V teh strašnih časih, ko poslanci, ki zahtevajo pravico in enakopravnost za Slovence in Hrvate v naši državi, niso varni življenja, se SLS nahaja na strani vsega, kar je slabega in gnilega v državi. V trenutku, ko je ves hrvatski narod užaljen v dno duše, ko gleda s pričakovanjem, kje so simpatije in tolažba zanj, blatijo klerikalni listi vse, za kar sta se borila in padla Pavle Radić in dr. Basariček.

Ko so v Beogradu padli strašni strelji, smo vsi začutili veličino tega dogodka. Strelji Puniše Račića pomenjajo pričetek nove dobe naše zgodovine. Niso bili naperjeni toliko proti telesom naših poslancev, kakor proti ideji, za katero se je KDK v Narodni skupščini borila. Očitalo se je KDK, da obstruira, da je ustvarila tako razpoloženje, ki onemogoča kompromis za znosljive razmere. Toda pred dvema tednoma je opozicija sama izjavila pripravljenost za tak sporazum, ki bi omogočil delo v parlamentu, ni pa mogla pristati na to, da naš parlament odobri nettunske konvencije, ki jih smatramo v sedanji obliki za nemogoče in za škodljive našemu narodu in državi.

Opozicija je bila prisiljena k vedno ostrejšim nastopom, ker je režim vedno bolj kopičil stvari, ki niso dopuščale, da pridemo k rednemu delu. Kako se more n. pr. molčati, če se pošiljajo slovenska dekleta, ki hodijo iskati dela in zaslužka v Beograd, trgovcem z belim blagom v južne kraje, a se gode stvari, nad katerimi se mora zgražati vsak kulturni človek.

KDK je poizkušala vse za ublažitev razmer v parlamentu, s prijateljstvom, s ponižnostjo, s popuščanjem, z vsem mogočim, a pomagalo ni ničesar. Edino sredstvo, ki ji je še preostalo, je bilo razkinkavanje lopovščini vladnih strank, in to borbo je treba vzdržati do konca, ker je to edino jamstvo, da prideino do uspeha.

Revolver, iz katerega je streljal Puniša Račić, je bilo priznanje hegemonističnega režima, da se borbe, kakor jo vodijo vsi kulturni narodi v Evropi, ne more več vzdržati. Režim je s tem priznal, da se danes more boriti proti opoziciji samo še s krvjo in krogli.

Razpoloženje, ki je nastalo po streljih v Beogradu, je bilo med narodom, zlasti med hrvatskim narodom, strašno. Pojavila se je bojazen, da zmaga misel, ki bi vodila do razpada države. Toda hrvatski narod je pokazal toliko disciplino in kulturnost kljub splošnemu ogorčenju nad beograjskimi dogodki, da te bojazni danes ni več. St. Radić ni dal nobene izjave, ki bi bila hrvatskemu narodu povod, da bi se dvignil čez zakonite meje. Hrvatski narod disciplinirano sedi svojima voditeljema St. Radiću in Sv. Pribičeviću.

Občutek vseh kulturnih ljudi po padlih streljih je bil, da bi morala vlada, pod katero se je dogodil ta strašni atentat, podati v prvih petih minutah ostavko. Ne pravimo, da je ta umor aranžirala vlada, pač pa, da je zanj odgovorna, kajti vladati se pravi, videti v naprej, sedanja vlada pa tega ni znala. Zato bi morala izvajati posledice. Spričo ogorčenja naroda bi bila to mala kretnja za njegovo pomirjenje. Namesto, da bi skušala v korist države ustvariti mirnejšo atmosfero, da bi se moglo razpravljati brez afekta o ukrepih, ki so nujno potrebni, drži režim z vso močjo v svojih rokah in uporablja vsa sredstva nasilja proti svobodi besede, tiska in zborovanja, kakor leta 1914. Avstrijci.

To pa so zadnji naporji te vlade. Vsako nasilje se samo maščuje. Tudi ta vlada bo padla, kajti po krvavih dogodkih v Narodni skupščini se je narod v Hrvatski in Sloveniji še bolj združil, vrste KDK so se bolj strnile in zmogostavnega pohoda kmetске demokracije danes ne more ustaviti nobena sila več. Zato bo prišel tudi obračun za naše klerikalce, ki se postavljajo na stran morilcev in ki zagovarjajo prelivanje krvi naših ljudi.

**Pristopajte
k Vodnikovi družbi!**

Umor v Narodni skupščini

Odstraniti so hoteli naše politične voditelje

Strašne so posledice svetovne vojne in le polagoma se pomirjajo in polegajo valovi razburkanih duhov. Po vseh državah, kamorkoli se ozremo, vidimo krvave sledove in le počasni obmolkneji odmevi vojnega sovraštva. Izgledalo je, da pojde krvavi kelih mirno mimo nas, mimo naše države. Bili smo ponosni, da se je ujedinjenje treh bratov, ščuvanih skozi dolgo dobo let od nam sovražnih narodov, srečno izvršilo in da se niso uresničila prerokovanja naših neprijateljev. Po preteku 10 let pa so se našli nestrpni, vlasti željni hujskači, iz katerih vrst je stopil izvržek človeške družbe, ki je v strahu, da pridejo na dan njegova nepoštena dejanja in iz častihlepnosti, prevrnil krvavi kelih in razlil kri. 20. junija 1928. je bil tisti dan, ki bi lahko postal usoden za vso našo državo in bi bilo uničeno težko delo našega ujedinjenja.

Usodna seja.

Omenjenega dne je bilo v Narodni skupščini precej burno, vendar nihče ni najmanjše slutil, da bo seja končala tako strašno. Med splošnim prerekanjem je zahteval besedo k zapisniku tudi radikalski poslanec Črnogorec Puniša Račić. Predsednik Perić mu jo je odklonil s pripombo, da je zapisnik že sprejet, pač pa da lahko izreče svoje mnenje s svojega sedeža. Račić je nato napadal opozicijo, kar je dalo povod, da mu je ugovarjal hrvatski poslanec dr. Pernar.

Puniša Račić grozi z orožjem.

Ko je Račić opozicijo ponovno žalil, so zahtevali poslanci KDK od predsednika skupščine, naj govornika pozove k redu. Račić pa je nadaljeval: «Po svoji nacionalni patriotski zavesti tukaj pred vso Narodno skupščino izjavljam, da znam uporabiti tudi drugo orožje, kadar je treba zaščititi koristi Srbstva.»

Poslanci KDK so opomnili izzivača, kakor tudi vse njegove strankarske somišljenike, da bodo za grožnjo z orožjem zvedeli tudi v Londonu, odkoder pričakujejo posojilo.

Ker Račić le ni odnehal žaliti opozicije, ga je poslanec dr. Pernar spomnil njegovih nedelnih dejanj in mu zaklical: «Molči, okradel si bege!» Račić se je nato podal na govorniški oder in izvlekel iz žepa velik revolver.

Usodni strel.

Ko so ministri opazili v Račićevih rokah revolver, so prihiteli, da bi preprečili strašno dejanje. Zlobnež pa jih je odrinil. Naslonil se je mirno na govorniški oder in izprožil šest strel. Prvi se je zgrudil poslanec dr. Pernar, kateremu je krogla prodrla levo stran prsi. Med splošno zmešnjavo, ko so nekateri poslanci zbežali iz Skupščine, je zločinec pomeril na Stepana Radića, katerega pa to pot ni pogodil, ker je to preprečil poslanec Gradnja, ki je stopil pred Radića in ga zakril. Medtem izstreljeni strel je zadel Gradnjo v levo roko. Ko se je Stepan Radić nagnil, da pobere Gradnjo, je že počil tretji strel, ki je zadel Stepana Radića v trebuh. Morilec pa je že iskal četrto žrtev, tistega, ki mu je bil poleg Stepana Radića najhujši trn v peti, in to je bil Svetozar Pribičević. Ko je to opazil poslanec dr. Gjuro Basariček, je stopil pred Pribičevića. Počila sta dva strela zaporedoma. Prvi strel je zadel dr. Basarička v levo stran prsi, drugi pa v vrat, na kar se je zgrudil poslanec za stenografsko mizo. Toda morilec še ni bilo dosti krvi. V klopi je opazil stari poslanca Pavla Radića, kateremu je zaklical: «Tudi tebe iščem!» Odjeknil je zadnji strel, ki je zadel Pavla Radića dva centimetra pod prsno bradavico. Po par korakih je omahnil tudi Pavle.

Morilec je nemoteno odšel iz dvorane.

Med splošno zmešnjavo je odšel Puniša Račić skozi predsednikovo sobo v skupščinsko okrepčevalnico, popil čašo konjaka in se nato odpeljal z avtomobilom, ki ga je čakal pred Narodno skupščino.

Nesrečnim žrtvam so prihiteli na pomoč poslanci in zdravniki. Pri dr. Basaričku so

takoj spoznali, da je vsaka pomoč zaman in tudi pri Pavlu Radiću ni bilo upanja rešitve. Slednji je sicer še nekaj izpregovoril, a je umrl že med vožnjo v bolnico.

V bolnici.

Razen rane poslanca Gradnje so bile vse smrtnonevarne. Posebno Stepan Radić je bil v veliki nevarnosti. Le s posebno spretno operacijo je uspela rešitev.

Med prvimi posetniki pri bolniški postelji nesrečnih žrtev je bil kralj Aleksander, ki jih je tolažil, kakor tudi nesrečne ostale Pavla Radića in dr. Basarička, ki sta padla v borbi za poštenost in dobrobit naše države.

Predaja zločinca Puniše Račića.

Kakor že omenjeno, se je zločinec po strašnem činu neznanokam odpeljal, tako da so bili mnogi mnenja, da je morda pobegnil celo preko meje. Ali sredi popoldneva pa se je pripeljal Račić v spremstvu svojega polbrata poslanca Dragomira Bojevića in se hotel predati dr. Korošču kot notranjemu ministru. Dr. Korošec, ki je bil menda precej v zadregi, saj je bil Puniša Račić njegov politični zaveznik, je zločinca opozoril na njegovo dejanje in mu ukazal, naj se preda žandarjem, ki so ga prevzeli in oddali mestni policiji.

★

Kdo je Puniša Račić

Puniša Račić je poslanec radikalne stranke, star 40 let, Črnogorec iz plemena Vasojevićev, rodom iz okolice Andrijevice v Črni gori. Pred turško vojno je Račić v 22. letu starosti dovršil VI. razred gimnazije. Od leta 1911. pa do svetovne vojne je bil četnik-komita. Med svetovno vojno je bil ena glavnih prič v znanem solunskem procesu. Po vojni je kot dobrovoljec dobil nekaj zemlje v Metohiji, v okolici Peći. Odrasel je v kraju, kjer svoječasno ni pomenilo ničesar ubiti človeka. Pri svoji mali izobrazbi je vedno poznal samo svoje osebne interese, ki jih je takoj pričel zadovoljevati s pomočjo radikalne stranke. Preračunano je po vojni vstopil v vsa velesrbska nacionalistična udruženja, ki so jih radikalni osnovali za časa Nikole Pašića, izrabljajoč jih za svoje strankarske namene. V teh pokretnih je bil Pu-

Ivan Albrecht:

Greh krvi

(Dalje.)

Po pogrebu, na sedmini, kjer se je zbralo polno znancev in sorodnikov, ki jih dotlej še nisem poznal, sem tiho plakal. Ostali so se razgovarjali, kakor da se ni zgodilo nič, meni pa ni bilo do govorjenja. Še jokati sem težko.

Moj oče je bil videti zamišljen. Zdelo se mi je, da me pogleduje nekam tuje, kadar se srečata najina pogleda. Ves čas me je mučilo, da bi se stisnil k njemu in mu pošepetal, kaj sem slišal ponoči, vendar sem naposled le ohranil skrivnost zase. Prav za prav sem bil že začel govoriti, pa je nekdo nekaj vprašal očeta, a teta Polona je brž izrabila tisti trenutek in me pogledala tako svareče, da mi je takoj zaprlo besedo.

Domov grede sem šel s sorodniki, ki so mi pravili same take reči, ki me niso prav nič zanimale.

Kakor hitro sem mogel, sem smuknil k materi. Stisnil sem glavo k njenim prsim in jel iznova jokati. Mati me je božala po laseh in po licih, nazivala me z najljubkejšimi imeni in me rotila, naj se potolažim. Mislila je, da tako silno žalujem za bratcem. Ali v tem se je motila. Bodi grdo ali lepo, ali za bratcem nisem občutil nič več žalosti nego za teličkom ali jagnjetom, kadar je oče kakšnega prodal in je morala živalica mukaje ali meketaje od hiše.

«Mati, mati», sem stokal in ji nazadnje, po dolgem obotavljanju priznal vzrok svoje

žalosti.

Mati me je poslušala kakor nema. Niti trenila ni. Ko pa sem končal, je globoko vzdihnila in me prižela nase:

«Ubogo, nedolžno dete moje!»

In je spet onemela. Utripanje njenega srca pa je izdajalo njeno silovito razburjenost.

Tedaj, bilo je popoldne, že proti večeru se je nagibal dan, sva kriknila mati in jaz. Kraj postelje pri oknu je obstala senca strica Janeza. Nemo naju je gledal in se smehljaj. Potem je iztegnil roki, ko da naju hoče objeti — in izginil.

«Bog mu bodi milostljiv», je zašepetala mati in se z drhtečo roko prekrizala. Skupaj sva začela moliti molitve za umirajoče. Še sedaj se spominjam, s kakšno vročo pobožnostjo sem tedaj ponavljal za materjo besedo za besedo. Plaho sem se oziral proti oknu, toda o stricu Janezu ni bilo ne duha ne sluha več.

Kaj je bilo to? sem vprašal mater, ko je nehala moliti.

«Spomin —»

«Kaj je to? Ali bo stric Janez umrl?»

«Sam Bog vé. On ga tepe, njega in nas vse —»

«Zakaj —»

«Ker nas teži — greh krvi —»

Nobene besede nisem mogel razumeti, pa sem hotel le vedeti.

«Mati,» sem dejal. «kaj vam je danes, da govorite tako čudno? Greh krvi — kaj je to?»

«Bog daj, otrok moj, da ne bi nikdar izvedel tega gorja», je vzdihnila mati.

In nič več nisem mogel izvedeti od nje tisti čas...

VI.

Kadar postavijo kje znamenje na polju za vedno preplete bujna ljudska poezija z vancem najbolj skrivnostnih pojavov, najsi so že zgolj taki, ki ljudi samo plaše in jim vzbujajo grozo, ali pa taki, ki jim priušajo celo dolrote.

Čim je bilo postavljeno znamenje za Pokojiščem, so tudi kmalu začele krožiti govornice, kaj vse so že ljudje videli tam. Slišati je bilo, da je nekdo videl človeka brez glave, drugi spet žensko, ki je imela otroka v naročju in jokaje vpraševala, kdo je njegov oče, tretji so videli čisto rdeč plamen, vsak po svoje, a drug groznejši od drugega.

Za očeta se mi je zdelo, da se ne meni dosti za vse to, pač pa so govornice silno razburjale mater. Kadar je slišala kaj novega o znamenju, se je jela tresti kakor trepetlika in pordevati in pobledevati.

«Bog se nas usmili», je vzdihovala in molila in pridno dajala za sv. maše, ki naj bi izbrisale skrivnostno krivdo in potolažile božjo jezo.

Slišal sem tudi večkrat, kako je teta Polona mojo mater tolažila, kadar sta bili sami. Govorila ji je sladko kakor majhnemu otroku in tudi sploh ravnala nekam nežno in obzirno z njo. Zato se mi je zdela teta Polona pravi angel v hiši in je še danes v moji duši spomin nanjo najlepši.

Tete Marte pa sem se vedno bal. Nikoli mi sicer ni storila nič žalega in tudi za mater ne

niša Račić vedno prvi. Po njegovi iniciativi je bilo tudi osnovano «Udruženje četnikov Petar Mrkonjić».

Poslužujoč se raznih sredstev, ki jih je imel kot radikal na razpolago, si je znal hitro v Metohiji razširiti svojo malo dobrovoljsko posest. Znal si je pridobiti posestva Turkov, ki so se izseljevali iz Metohije. Za usluge, ki jih je napravil radikalom, je dobil od njih mnoge koncesije, med drugimi tudi eksploatacijo ogromnih gozdnih kompleksov v Metohiji. V posesti Puniše Račića se nahajajo tudi gozdovi manastirja Dečana, ki so jih temu samostanu darovali srbski kralji še pred bitko na Kosovem. Vsi poskusi, da bi se ti gozdovi rešili in vrnili samostanu, enemu izmed najlepših ostankov stare kulture na jugu, so ostali zaman. Puniša Račić, ki je bil v zelo tesnih zvezah s Pašićem, je bil vedno močnejši in gozdovi so ostali v njegovih rokah. Podpiran na ta način od radikalov, je Račić v kratkem času postal zelo bogat član radikalne stranke in je najbogatejši človek v vsej Metohiji. Čim je obogatel, so se pričele njegove ambicije gibati v drugi smeri. Račić je pred par leti pričel živahno delati na to, da bi postal narodni poslanec. Kandidiral je večkrat v Metohiji, vendar pa je propadel kljub svojemu bogastvu in zvezam, ki jih je imel. Pri zadnjih volitvah je bil izvoljen na listi pašićevcev ter je postal član radikalnega poslanskega kluba, toda zaradi osebnih koristi je kmalu po volitvah postal pristaš Velje Vukičevića.

Iz delovanja Puniše Račića kot narodnega poslanca se more jasno videti njegova vrednost. Le človek kakor Račić, ki mu ni bilo ničesar svetega, je bil tudi sposoben za zločin, kakršnega je izvršil.

Politični pregled

Od svojega obstoja pa do danes naša država še ni preživljala tako težke in tako globoke krize, kakor je napočila v trenutku, ko so počili v beograjski Narodni skupščini strelji, ki so pretrgali nit življenja dvema idealnima in požrtvovalnima borcema za pravo svobodo, demokracijo in enakopravnost vseh državljanov in vseh pokrajin, poslancema

vem, da bi ji bila očitno delala kako krivico ali ji celo prizadejala kaj zlega, vendar sem vedno občutil nekšen nepojmljiv strah pred njo. —

Ta strah se je povečal in še bolj ukoreninil, ko sem nekoč čul, kako sta se menili s teto Polono. Bilo je v jeseni, ko smo spravljali praprot. Ker je svet kotanjast, so se ženske, ki so žele praprot, v parih razšle po posameznih dolinah. Sam ne vem, kaj me je gnalo, da sem ko volčji pes sledil teti Marti in teti Poloni in hlastno lovil vsako njuno besedo.

«Si že slišala,» je rekla teta Marta, «spet je gorelo pod znamenjem.»

Teta Polona je samo odkimala.

«Res, oni Lukež s Trate je pravil. Ponoči je šel mimo, pa je gorelo. In veš, kaj je še bilo? Strah in groza! Lazilo je tam okrog in javkalo: „Ana je moja, Ana je moja“, je ponavponavljalo, Lukeža pa groza. Hitro se je prekrizal in tako je tekel domov, da sam ni nič vedel, kdaj in kako je planil v hišo.»

«In ti verjameš?» je nekam brezbržno vprašala teta Polona.

«Kaj ne bom verjela?! Saj tudi vem, da je res. Krvni greh gori — Amen. Živ krst me ne uveri drugače. To bo naša nesreča. Ali je bilo treba tega? ... Kar otroka poglej!»

Tedaj se je teta Polona ozrla in me zagledala, dasi sem bil precej skrit med praprotjo.

«Molči no,» je rekla Marti, «saj je za nama.»

Marta se je okrenila in me poklicala, jaz pa sem vstal in bežal, kar so me nesle noge. Nekaj silnega, nekaj neznanega me je mučilo in tiščalo, da nisem mogel niti jokati, dasi

KDK Pavlu Radiću in dr. Gjuri Basaričku, o čemur poročamo obširneje na drugem mestu. Dejstvo, da je v Narodni skupščini, na svobodnih parlamentarnih tleh naše tako željno pričakovane in s toliko ljubeznijo in požrtvovalnostjo ustvarjene Jugoslavije tekla kri najboljših sinov, ki jih je poslal tja narod po svoji svobodni volji, da tam zastopajo njegove interese, je v najbolj kričeči luči razgalila

krvav in nasilniški režim,

v katerem igra dr. Korošec, predsednik Slovenske ljudske stranke, glavno besedo. Ni bilo dovolj, da so radikali, podpirani od slovenskih klerikalcev in Davidovičevih demokratov, sistematično izmозgavali prečanske kraje, zlasti tudi Slovenijo, ni bilo dovolj, da so bili gluhi za vse zahteve in želje prečanskih poslancev, da so poznali te pokrajine samo pri nalaganju novih bremen. Ko so poslanci KDK odločno nastopili in jasno povedali, do sem in in ne dalje, so velesrbski hegemonisti, ohrabreni s potuho, ki so jim jo dajali dr. Korošec in njegovi za en sam ministrski stolček Velesrbom prodani pomočniki, segli po revolverjih ter hoteli z umorom streti upor proti nadaljnjemu zapostavljanju. Strelji, ki so bili namenjeni voditeljem KDK Stepanu Radiću in Svetozarju Pribičeviću, pa niso zadeli samo nesrečnih žrtev, marveč so zadeli ves prečanski narod.

Zato je zavladalo

po vsej državi nepopisno ogorčenje.

Vsa poštena javnost je ogorčena obsojala tak način parlamentarne borbe in zahtevala zadoščenje za žalitev in ponižanje, ki je bilo s tem zadano vsemu narodu. Režimovce je postalo strah pred posledicami, ki bi lahko nastopile, in zato so segli po novem nasilju. Tisti dr. Korošec, ki je sedem let govoril o svobodi in grmel nad tobožnim nasiljem Beograda, je kot notranji minister, kjer bi imel priliko, da v praksi pokaže, kako pojmuje svobodo in pravice naroda, postopal tako, kakor doslej še noben njegovih prednikov, na katere so klerikalci bljuvali ogenj in žveplo. Po državi so pokale puške in po ulicah je tekla kri patrijotov, ki so dajali duška svojim

bi bil rad. Tekel sem na Pokojišče in nato k breznu, kjer sem pokleknil pod znamenje in začel iskreno moliti in tako vroče prositi Boga pomoči, kakor zna in more to samo nedolžen otrok...

«Palček», začujem čez dolgo tik za seboj. Ko se ozrem, zapazim teto Polono, ki je bila prišla za menoj.

Ne vem, zakaj in kako mi je bilo tako nekam lahko, ko sem jo zagledal. Stopil sem k njej in jo jel izpraševati o tem in onem, čemur se je teta Polona samo smehljala. Ko sem ji naposled prav previdno rekel, kaj sta se bili prej pomenkovali s teto Marto, se je nasmehnila:

«Kako si vendar radoveden, Boštjanček! Ali ne veš, da je to grda lastnost?»

Pogladila me je z dlanjo po laseh:

«Kar lepo domov pojdiva! Hladno je že in bi se lahko prehladil.»

«Saj je vseeno», sem nejevoljno bleknil. Teta Polona je nagubala čelo:

«Boštjanček, tako ne smeš govoriti, to je greh —»

Dasi mi ni bilo mnogo do tega svarila, sem le obmolnil. Domov grede mi je pravila teta Polona vesele in šegave pravljice tako sočno in toplo, kakor je znala pripovedovati samo ona. Tako mi je polagoma popolnoma pregnala žalost. In zdelo se mi je tisti večer, da sem po nepotrebnem in krivo sodil teto Marto. Kajti bila je zdaj tudi ona tako nekam jasna in vedra, da je popolnoma izginila sicer običajna mora iz hiše. Ko smo legli počivat, so me kmalu prevzele sladke sanje. Sanjal sem, da hodim po cvetočih livadah. V solncu

čuvstvom, ne da bi se pri tem pregrešili zoper zakone. Dr. Korošec je skušal

z nasiljem zadušiti obsodbo,

ki jo je izrekel narod nad njim in vlado, v kateri sodeluje.

Po vsem tem je postalo jasno, da taka vlada ne sme in ne more več ostati na krmilu, če se noče, da pride do najhujšega, do razpada vsega tega, kar smo 10 let skrbno gradili. Poslanski klub KDK se je naslednjega dne po zločinu sestel k seji, na kateri je sklenil:

1.) V Narodni skupščini, v kateri je bila prelita kri naših tovarišev in prijateljev velikih mučenikov v naši skupni borbi za ravnopravnost, enakost in človeštvo, ne bo klub KDK več sodeloval, dokler ne bodo dane polne reparacije in sankcije in se ne ustvari potrebno sigurno jamstvo za našo popolno enakost in ravnopravnost.

2.) Samo po sebi se razume, da s sedanjo vlado klub KDK ne bo vzdrževal nobenih odnošajev in da odklanja njeno ponudbo materijalne odškodnine za nenadomestljivo življenje naših tovarišev, javnih delavcev in rodbinskih očetov. Klub KDK daje izraza svojemu prepričanju, da bo naš narod sam s svojimi močmi zasigural družine pokojnih žrtev. Klub KDK poziva in prosi narod, naj v sedanjih težkih časih obvaruje potrebiti mir ter ohrani svoje popolno zaupanje vodstvu in narodnim poslancem KDK, ki ga bodo pravočasno obvestili o končnih sklepih v zvezi z usodnimi dogodki.

Naslednjega dne je bil predsednik KDK

Svetozar Pribičević pozvan v avdijenco

pri kralju. Njegova avdijenca je trajala tri ure; takoj za njim pa je bil sprejet še poslanec dr. Žerjav. Oba politika sta kralju obrazložila stališče KDK, ki so mu morali pritrčiti tudi vsi ostali trezni politični krogi, a to je,

da se okrvavljena Narodna skupščina takoj razpusti, da vlada odstopi in da nova vlada izvede svobodne volitve.

se koplje bujno cvetje, kakor iskre švigajo pisani metulji po zraku, ptičke prepevajo in gostole in vse je tako jasno, tako veselo, da bi vriskal od radosti. Tedaj zaslišim peti meh-hak dekliški glasek:

«Rožic ne bom trgala,
vencev ne bom spletala,
mirno, svobodno, ljubo
po planinah naj cveto —»

Zdi se mi, da poje blizu za menoj, ko pa se okrenem, ne vidim nikogar. Malo postojim in se razgledujem, pa spet zaslišim:

«To so ptičke, drobne ptičke,
k' imajo lepe, rdeče ličke,
rdeče ličke, drobne oči,
pri takih kratke so noči.»

Spet se mi zdi, da poje neznana pevka tik za menoj, vendar je ne morem videti. Poloti se me čudna razigranost. Parkrat na ves glas zaukam, potem pa zapojem še jazi:

«Konjič pod oknom rezgeta
deklič pred hišo priškaklja —»

Komaj jenjam, se oglasi dekliški glasek?

«Konjičku dala ovsa, s'ná,
al' men' pa vsega, kar ima,
ti-tra-la-la la-la-la la-lom —»

In kakor da je vzrastla iz zemlje, obstane zdajci pred menoj zala mladenka in me veselo gleda in se mi smehlja...

«Ali ti poješ?»

«Jaz.»

«Lepo znaš peti», ji pravim, dasi bi ji rad rekel vse kaj drugega, kaj lepšega...

Ona se smehlja in se mi zadnjiški odmika, ko hočem k njej. Bujni plavi lasje se ji v

Vsa javnost je bila prepričana, da bo vlada takoj po teh dogodkih odstopila in napravila mesto novi vladi, vladi narodne rešitve. Začela so se posvetovanja na vse strani. Ko se je razburjenje po državi že nekoliko poglobilo, so začeli velesrbski hegemonisti zopet dvigati glave. Vukičević in Korošec sta se začela z vsemi silami upirati demisiji vlade. Zlasti doktor Korošec, ki se zaveda, da pomeni to tudi konec njegove strahovlade v Sloveniji.

Nekaj časa so bili tudi demokrati mnenja, da bi morala vlada nadaljevati delo in govorilo se je že celo o zopetnem sklicanju Narodne skupščine. Medtem pa je bil

Pribičević ponovno pozvan v avdienco

na dvor. Tej njegovi avdienci se je pripisovala velika važnost, takoj nato pa se je pokazalo, da je bila odločilne važnosti. Še istega večera so demokrati in muslimani sklenili, da zahtevajo odstop vlade, ker so spoznali, da ni nobenega drugega izhoda. Ker je kralj v sredo odpotoval na proslavo bitke na Ceru in ostane tam do petka, je pričakovati

odstop vlade koncem tega tedna.

Kako porazno je vplivalo nasilje režima na vso javnost, se najbolj vidi po tem, da so začeli

demokrati in radikali v prečanskih krajih korporativno izstopati iz svojih strank.

Najprej so radikali zagrebške oblasti sklenili in objavili, da izstopijo iz stranke, ker so spoznali, da v tej stranki ni mesta za nobenega Slovenca in Hrvata. Njihovemu zgledu so takoj nato sledili zagrebški demokrati, pridružili pa so se jim tudi pristaši Davidovičeve stranke v Dalmaciji, Slavoniji in drugod. Radikali in demokrati priporočajo svojim pristašem v prečanskih krajih pristop v KDK, nekatere organizacije pa so se kar v celoti pridružile fronti KDK.

Najbolj grdo vlogo

pa so ves ta čas igrali slovenski klerikalci, ki so se zopet enkrat pokazali v pravi luči. Kakor so nekoč zagovarjali nasilja Habsbur-

zlatih pramenih vsipljejo po ramenih. V levi roki drži šop poljskili rož, z desno me pa poredno vabi. Oblečena je v lahko, skoraj prosojno bledorožno obleko.

Kakor zamaknjen grem venomer za njo. Včasih sem že skoro tik pri njej, čim pa jo hočem prijeti za roko, se mi spretno odmakne.

«Zakaj bežiš pred menoj?» vzkliknem, a ona se samo smehlja in obstane, čim obstanem jaz. Poredno mi požuga in vrže predne živordeč makov cvet. Ko ga hočem pobrati, ga hušknje mladenka in ga spet vzame.

«Nageljček, roženkravt, rožmarin, iz tega ti pušeljce nar'dim —»

Zopet zazveni njen srebrni glas. Zdajci planem in jo zadržim. Nepopisna blaženost me prešine, občutek sladkosti, kakršne dotlej še nisem poznal. Tesno objamem zalo dekle in drhtim v opojnem razkošju, ko jo poljubljam na razgreta lica. Tedaj se mi sunkoma iztrga:

«Boštjan, kaj pa počneš?! Ali ne veš, da si moj — brat?» zaihti dekle, jaz pa preplašen obstanem. Omotična utrujenost me popolnoma premaga. Ko hočem še nekaj reči, ni krasotice nikjer več. Zdrznem se, planem in se — vzbudim.

Tako sem se prvič zavedel, da sem možki. Svojih sanj nisem omenil nikomur, niti teti Poloni ne. Čuval sem jih zase kot sladko skrivnost, najsi tudi nisem niti slutil, kako sem gledal v snu odraz doživetja iz daljne bodočnosti...

Bilo pa mi je takrat komaj dobrih osem let!

(Dalje prih.)

žanov v Avstriji in denuncirali naše ljudi ter jih izročali avstrijskim rabljem, tako so tudi sedaj kot edina stranka v vsej državi zagovarjali krvav umor in «Slovenec» je celo branil morilca. Koroščevo glasilo si je celo prizadevalo dokazati, da je umora kriv Pribičević! Le toliko, da ni zapisalo, da je imel Puniša Račić prav, da je streljal na poslance in dva ubil, tri pa smrtnonevarno ranil.

Vlado pa je zadel v tem tednu

še drugi huđ udarec.

Končno je morala javno priznati, da je posojilo, ki ga je nameravala najeti v Londonu, definitivno propadlo. V torek je izdal namestnik finančnega ministra dr. Spaho objavo, v kateri pravi, da je posojilo sicer sklenjeno, da pa zahtevajo posojlodajalci, da mora vlada prej dobiti pooblastilo od Narodne skupščine in sprejeti zakon o stabilizaciji dinarja; vse to pa že do 15. julija. V zadnjem času je vlada računala vsaj na večji predujem na račun tega posojila in je že izdala velike vsote, a sedaj se je izkazalo, da angleški in ameriški bankirji vladi, ki ima okrvavljene roke in ki sloni samo še na nasilju, ne zaupajo niti počenega groša.

«Vrč gre tako dolgo k vodi, dokler se ne ubije», pravi že star pregovor. Tudi Vukičević-Koroščevo vlada si je z nasiljem in intrigami poskušala podaljšati življenje, toda utonila bo v lastnem blatu. Prepričani smo, da bomo že v prihodnjih tevilki lahko poročali, da je Vukičević-Koroščevega režima, ki je rodil za državo in narod toliko nesreče in toliko gorja, za vselej konec in da gremo nasproti boljši in lepši bodočnosti, ki nas navdaja ob 10letnici obstoja naše države z novim upanjem, da bodo tudi pri nas zavladale resnična svoboda, pravica in enakopravnost.

DOPI SI

CERKNICA. V nedeljo 1. julija se bo vršila slavnostna otvoritev sokolskega doma. Zgradba je primerno velika, jako lepa in znotraj zelo okusno prirejena ter bo v okras Cerknice. Spored otvoritve je naslednji: Ob 11. uri promenadni koncert, ob 1 uri skušnja za proste veje, ob 2. uri slovesna otvoritev doma, združena s telovadnim nastopom vseh oddelkov. Po telovadbi presta zabava, srečolov, godba, ples itd. — Za vso napredno Cerknico in okolico bo ta dan poln veselja in ponosa. S požrtvovalnostjo prijateljev Sokolstva si je postavilo društvo po truda polnem delu svoj lastni dom, kjer se bo mladina vežbala in vzgajala v narodnem, naprednem sokolskem duhu. Vabimo vse, ki nameravajo napraviti v nedeljo kak izlet, da posetijo našo prireditev.

ZIROVNICA. Tukajšnje Delavsko podporno društvo je priredilo zadnjo nedeljo veselico s srečolovom. Dasi je bilo nebo dopolne zastrito s temnimi oblaki, se je popoldne zjasnilo, kar je privabilo obilo posetnikov iz bližnje in daljne okolice. Sodelovala je Kovinarska godba z Jesenic, ki je neumorno igrala do zadnjega večernega vlaka. Istotako je tudi Pevsko društvo »Stol« mnogo pripomoglo do vesele animirane zabave. Vse je občudovalo krasne dobitke, ki jih je bilo nad 200, in oni, ki jim je bila sreča mila, so šli prav zadovoljnih obrazov domov. Materijalni uspeh veselice je zelo zadovoljiv, za kar se je treba zahvaliti vsem mnogobrojnim obiskovalcem, zlasti pa plemenitim darovalcem lepih dobitkov. Omeniti pa moramo pri tej priliki tudi neko klerikalno trgovino v Smokuču, ki je na prav poseben način pokazala svoje usmiljeno srce do trpečega delavstva. Poslala je namreč precej veliko škatlo, v kateri se je nahajalo kamenje in najmanjša stekleničica parfuma. Kako že poje Simon Gregorčič? »Odpi roke, odpi srce, otiraj bratovske solze!« A klerikalci jih otirajo s — kamenjem. Delavci naj si to dobro zapomnijo in tudi še v bodoče podpiraj dotično

trgovino, ki prispeva v podporo bolnih članov trdo kamenje.

KRIŽE PRI TRŽIČU. V nedeljo 17. junija se je vršila veselica tukajšnjega prostovoljnega gasilnega društva s srečolovom, plesom in z drugimi prostimi zabavami. Vabila za veselico so bila nalepljena na vseh vidnih krajih, tako tudi na župnišču, ki stoji na križišču cest. To pa je župnika tako razburilo, da je kljub večjemu cerkvenemu prazniku pridigoval samo o plesu in o gasileh ter se izrazil, kakor da je to sploh nepotrebno društvo, da kar Bog nameni, pogori, in da vse skupaj nič ne pomaga, ker je požar kazen božja. Po njegovem mnenju, ako se požar pripeti po nesreči ali nalašč, bi morali ljudje gledati in držati roke v žepu, češ, saj tako nič ne pomaga. Tako pa lahko govore samo taki, katerim bi hišo popravili drugi, namreč farani. Pač slaba primera od študiranege človeka. Vidi se, da klerikalci sovražijo vse, kar ni popolnoma pod njihovo komando in da jim vse prav pride.

MULJAVA. Znamenita je naša vas po Josip Jurčičevi rojstni hiši, kot kraj, kjer je zagledal luč sveta eden izmed prvih borcev slovanske ideje. Res marsikateri naš narodni borec vpije, agitira, a vse to samo radi lepšega, ne pa iz požrtvovalnosti do omenjenega doma. Ker na velike vsote ni upati od nikoder, je založil naš rojak razglednice «Muljava in okolica». Od vsega izkupička pripade 10% za popravo Jurčičeve rojstne hiše, 10% pa za popravo oltarja v cerkvi Matere Božje na Muljavi Razglednice so naprodaj komad po 1.50 Din v Podlogarjevi podružnici na Muljavi in tvrdki Podlogar na postaji Stične. S popravili oltarja so pričeli te dni. Kdor hoče videti znamenito delo, katero stoji že izza časa turških napadov, naj napravi malo turo na Muljavo, in upamo, da mu ne bo žal.

OPLOTNICA. Najmanjše društvo v mariborski sokolski župi je Opletniški Sokol. Ustanovljen v tej mali metropoli zelenega Pohorja z ljubeznijo do naroda, države in napredka po bratu starosti Franu Petelinšku leta 1919. je bilo društvo v prvih letih narodnega preporoda in navdušenja jako agilno. Prirejale so se javne telovadbe, zleti in predavanja. Imelo je svoje prostore v hiši kneza gosp. Windischgratza. Kmalu pa je bilo vrženo iz teh prostorov in prepuščeno na milost in nemilost usode. Le par poletnih mesecev je bilo mogoče telovaditi na Poznatovem dvorišču. Ta doba je trajala dobrih pet let. Da tako življenje ne prinese uspehov, cilja in smeri, kot jih Sokolstvo mora imeti, je uvidel društveni odbor. Na pobudo brata Julčeta Hmelaka se je sklenilo v seji 20. decembra 1927., odkupiti bivše Jonketovo skladišče za telovadnico. Kljub znesku 27.000 Din, ki ga je društvo imelo, in lastnemu zemljišču ni bilo mogoče misliti v doglednem času na zidavo lastnega doma. Celokupno članstvo, zbrano pri tej seji, je poverilo nakup te stavbe, ki še precej odgovarja zahtevam, bratom Franu Petelinšku, Franu Medvedu, Julčetu Hmelaku in O. Perikliču. Sokol je prišel pod lastni krov, a s telovadbo še ni bilo mogoče pričeti, ker je bilo treba dvorano zato preurediti. Tudi najpotrebnejšega telovadnega crodja društvo nima. Brat Julče Hmelak, ki je po odhodu načelnika br. Fr. Petelinška ml. prevzel vadbo članstva in dece, je mogel šele sedaj pričeti s telovadbo oddelkov. Da se društvo ni moglo udeležiti župnega zleta, je po vsem tem jasno. Številčno majhno, a po volji veliko pa bije društvo hrabro boj za obstanek in napredek s precej močnejšimi nasprotnimi organizacijami. Na svoji javni prireditvi dne 2. septembra letos bo Sokol to dokazal. Prihodnje leto upa društvo, da bo doseglo okrožni zlet, ko bo praznovalo 10letnico svojega obstoja in otvoritev sokolskega doma. Pripravljati se bo začelo za ta zlet že letos. — Zdravo!

OJSTRICA-DRAVOGRAD. Dasi je kesno, vendar moramo priobčiti, da je one dni pred rešnjim telesom pri nas hodil neki pater od hiše do hiše in pobiral jajca kot milodare za cerkvene potrebe v Dravogradu. Baje je bil poslan od prečastitega gospoda prošta. No in mi radodarni Ojstričani smo patra tudi precej obdarovali z

jajci. Da si pa ne bo kdo zaradi tega dopisa mislil, da je morda nam žal za tiste darove, izjavljamo, da lahko še večkrat koga pošljete in še bomo dali. Ali eno mi dovolite povedati: Ojstričani smo Ojstričani, mi ne moremo pozabiti na naše prelepe stare običaje, in to o binkoštnih praznikih pri Sv. Duhu. Ni nam potrebno navajati še enkrat, kar smo že omenili lani, da stara navada, katere nastanek nihče več ne pomni, je taka, da ima vsako leto na binkoštni ponedeljek priti k Sv. Duhu procesija iz Dravograda z duhovnikom. Hvaležno se spominjamo pokojnega gospoda prošta Izopa, ki je kljub svoji starosti vsako leto prihajal na ta praznik s procesijo k Sv. Duhu in se tako rekoč veselil z Ojstričani. Sedanjemu proštu pa, izgleda tako, smo mi Ojstričani in binkoštna slovesnost deveta briga, čeprav je on nadzornik ojstriške župnije, in naš gospod provizor (župnik) mora vsako leto iskati tuje duhovnike. Kapucin, ki je pobiral jajca, tudi ni bil mlad mož in je njegova pot po Ojstrici od hiše do hiše mnogo težavnejša kakor pa ona iz Dravograda naravnost k Sv. Duhu. — Jurij Morš.

SV. KRISTOF PRI LAŠKEM. Odkar se vrše razne avdicije na dvoru v Beogradu, se opaža na obrazih tukajšnjih klerikalnih voditeljev očitna potrtoš. Vsa ta njihova skrb kaže pravo sliko, kako se boje nove vlade, osobito one, v kateri bi aktivno sodelovala SDS, ker se zavedajo, kaj vse bi prišlo na dan in kako bi se zagovarjali poslanci SLS napram svojim volilcem, ki so jim pred volitvami obetali vsemogočno in zanje storili pa prav ničesar. Poseben tip zamisljenosti pa še kaže naša gerenta g. dr. Godnič in g. dr. Lovšin, ker dobro veda, da bi bilo z njihovim gerentovanjem v primeru spremembe vlade, za vselej konec. Da se teh dveh gospodov tujcev tako dolgo ne moremo iznebiti, je krivo dejstvo, ker imata visoke plače in masne dnevnice, in to je pravi vzrok, da bosta tako težko zapustila sedanja mesta, čeprav kot tujca ne poznata naših krajev in potreb. Lahko trdimo, da sta doigrala, kajti ljudstvo se dobro zaveda, da je klerikalni režim po svoji nezmožnosti in strankarski strasti v našem okraju za vselej dokončan. Zato se strnimo vsi skupaj, naročimo si «Domovino» in pokažimo, da je vsakemu poštnemu človeku pod zastavo SDS bodočnost zasigurana.

REČICA PRI LAŠKEM. Neki člankar v «Slovenskem gospodarju» št. 18 javka, ker je baje g. Matevž Juteršek, ugledni posestnik v Rečici in bivši občinski odbornik, svoječasno prišel na občinski urad Sv. Krištof z neko deputacijo in v imenu občanov upravičeno zahteval od sedanjega gerenta g. dr. Lovšina, naj se občinske volitve čimprej razpišejo. Piscu tega članka, ki ne pozna dobro naših občinskih razmer, ta korak ni bil po volji, akoravno zahtevata približno dve tretjini davkoplačevalcev volitve, ker vidijo, kako se zapravlja in razmetuje ljudsko premoženje za občinsko upravo, odnosno gerentovo plačo, medtem ko imamo domačinov dovolj, ki bi tak posel prostovoljno in brezplačno vodili. Očitno bi pisec dotičnega članka najraje videl, da bi se sedanja klerikalna uprava še dalje vzdržala na krmilu, in to čisto proti ljudski volji.

SV. BARBARA V SLOVENSKIH GORICAH. Prirediteljev srečolova s tristo srečkami po 2 Din je izvrstno uspela 17. t. m. Darovalcem dobitkov, ki jih je bilo nad 60, se odbor podružnice Ciril-Methodove družbe prisrčno zahvaljuje. Ves nabrani znesek, okrog 900 Din, se pošlje v Ljubljano družbi za revne obmejne šolarje. Vsem idealnim sodelavcem se predsednik toplo zahvaljuje za njih vneto požrtvovalnost.

MALA NEDELJA. Krajevna organizacija SDS je v zadnji odborovi seji sklenila, da se mora od sedaj naprej predložiti organizacijskemu odboru vsak dopis v pregled in podpis. Brez omenjenega podpisa se dopisi ne bodo več objavljali. Tako se hočemo izogniti nepotrebnemu in neaktalnemu pisarjenju. To v vednost vsem dopisnikom župnije Male Nedelje kakor tudi precetinskemu dopisniku.

MALA NEDELJA. Na tukajšnji šoli je nemurno deloval 36 let blagopokojni šolski vodi-

telj g. Simon Cvahte. V znak hvaležnosti mu bodo njegovi bivši učenci in prijatelji vzdali spominsko ploščo v malonedeljsko šolo. Odkritje plošče se bo vršilo 5. avgusta 1928. Ob tej priliki hoče obdariti pripravljalni odbor večje število najrevnejših šolskih otrok s potrebno obleko in obutvijo. Nabranih je že precej prispevkov. Največja dosedanja dobrotnika sta blagopokojnikov sin g. podpolkovnik Mirko Cvahte, ki je prispeval 1000 Din, in g. Jernej Hojnik iz Trnovca, ki je prispeval 200 Din. ter še obljubil obdarovati revnega otroka s celokupno obleko. Da bi našla mnogo posnemovalcev! Vsak najmanjši dar je dobro došel.

LJUTOMER. Kolo jahačev in vozačev v Ljutomeru priredi v nedeljo 1. julija 1928, v Seršenovem logu v Ljutomeru veliko javno tombolo z mnogimi lepimi dobitki. Za tombolo je določilo: 2000 Din v denarju, moško kolo, konjsko opremo, plemensko svinjo in voz drv, razen tega bo še 400 dobitkov v skupni vrednosti 25.000 Din. — Ker je čisti dobiček namenjen povzdigi znamenite konjereje na Murskem polju, torej izključno gospodarskim svrham, pričakuje Kolo, da se njegove prireditve udeležijo vsi sloji, posebno kmetiški z Murskega polja. Po tomboli se vrši v Seršenovem logu velika ljudska veselica, h kateri je vstop prost.

GOSPODARSTVO

Kmetijski pouk

SLABA DETELJA.

Letos tožijo posamezni kmetovalci, da jim je detelja slabo uspela in da je na njivi namesto detelje vse polno različnega plevela. Vso krivdo zvrčajo seveda na slabo seme.

Detelja nam pa lahko odpove iz raznih vzrokov. O tem, ali je slabo seme vzrok neuspehu, se je treba prepričati že prvo leto, ko je detelja izkalila. Slabo seme bi bilo le tedaj vzrok slabemu uspehu, ako bi seme dobro kalilo in ako bi bila vsa setev vsled tega prerodka in slabotne rasti. O slabem semenu nam priča tedaj že kalitev detelje in njena prva rast.

Detelja nam odpove pa tudi iz drugih vzrokov. Mogoče je, da je mlada detelja prvo leto prav dobro izkalila, da je pa trpela pozneje pod neugodnim vplivom plevela in močno obraščene žita, ki sta deteljo pod seboj zatirala in mestoma tudi zatrla. Gost plevel med žitom je zmeraj nevaren nežni detelji, zlasti v njeni prvi mladosti. Gosto žito pa že samo na sebi vpliva neugodno, najsibo da je bilo pregosto sejano ali pa, da se je pozneje pregosto obrastlo. Če je pa vmes še dosti plevela, je povsem naravno, da se vsa deteljna setev slabo razvija in da gre mnogo detelje po zlu. Po mestih, kjer nam žito polče, se mlada detelja naravnost zaduši.

Lahko se pa slednjič tudi to zgodi, da nam na en ali drug način oslabele setev tudi zimski mrz pokonča, kar opazujemo posebno v letih, ko manjka zadostne snežne odeje.

Ni tedaj samo seme krivo, ako nam deteljna setev ne uspe, ampak krive so lahko tudi druge okolnosti, ki se prikazujejo po naših njivah in ki nam kvarijo naš pridelek. Važno in potrebno je, da skrbimo za plevela čiste njive in da žita ne sejemo pregosto, zlasti ne, če hočemo sejati vmes deteljo, namreč domačo deteljo, ki jo imam tudi tukaj v mislih in ki se po naših krajih seje med ozimino.

ZAVAROVANJE PROTI RDEČICI.

Prav sedaj preživljamo najbolj nevaren čas za prašičjo rdečico, kajti poletna vročina je posebno nevarna tej bolezni, ki nam prizadeva vsako leto toliko gospodarske nesreče! Ali smo pa tudi vse to storili proti tej bolezni, kar nam predpisujejo tozadevna navodila?

Ni zadosti, da dobro oskrbujemo prašiče, da imamo prašiče na hladnem, da jih po potrebi kopljemo, da skrbimo za snago po svinjakih in za

potrebno gibanje zunaj na planem. V najbolj urejenih razmerah se lahko pripete slučajni rdečice, kakor nas uče izkušnje, še bolj pa seveda v razmerah, ki ne odgovarjajo potrebnemu zdravstvu.

Tudi letos so se že primerili slučajni rdečice. Ljudje jih prikrivajo, ker se boje svojih napak in odgovornosti. Pri manj vrednih prašičih se taki bolezenski in smrtni primeri kar na tihoma prebole. Drugače pa je, če zavzema ta kuga večji obseg in če zajame ves svinjak in če grede velike vrednosti v izgubo!

Edino sredstvo, ki nas varuje pred težkim posledicami te nevarne bolezni, je cepljenje prašičev, ki bi se moralo izvajati brez izjeme po vseh naših občinah, kjer je prašičjereja doma. Pri nas se pa le preradi zanašamo na to, da bolezenski letos morda ne bo in opuščamo potrebno prijavljanje in cepljenje. To je pa zelo nevarna igra, zlasti za maloga posestnika, ki mu je prašičjereja edini vir denarnih dohodkov.

Zato je važno, da se letošnji zamudniki v zadnjem trenutku pobrigajo za cepljenje svojih prašičev, ker ne vemo, kaj nam prinese vroče poletje. Naj se zganejo vsi vaščanje, ki so zaostali s svojimi prijavami za cepljenje in naj store svojo dolžnost, ki jo imajo sami napram sebi! Vsak sumljiv primer bolezni naj se pa takoj naznani živinozdravniku, da pomaže, dokler je čas. V oddaljenih krajih je pomoč najbolj težavna in draga, če se gre le za posamezne in posebne primere.

V ostalem moramo vse storiti, da se v zdravstvenem oziru živali dobro počutijo in da ne trpi zaradi naše malobrižnosti. Pri nas se radi vnemamo za živinsko zavarovalnico, nazadnje pa še tega ne storimo, da bi o pravem času varovali svoje prašiče pred nevarno rdečico!

Poročilo o VII. mednarodnim vzorčnem velesejmu v Ljubljani od 2. do 11. junija 1928.

Osmič je letos Ljubljana poklicala jugoslovensko industrijo, obrt in trgovino na svoj velesejem, kjer so bili v pestri reviji razvrščeni pred domačim in tujim svetom izdelki industrijalne, obrtne in agrarne marljivosti. Mirno lahko trdimo, da je ta velesejem prekosil svoje prednike po bogastvu izloženih predmetov, po svoji resnosti in po svojem kupčijskem uspehu. Prekosil pa jih je tudi po številu obiskovalcev. Videti je, da si je Ljubljanski velesejem utrdil svoj sloves in da si leto za letom pridobiva novih interesentov, kakor si vse dobre prometne naprave ustvarjajo dobre prometne toke. Danes ni več dvomov o eksistenčni upravičenosti velesejmov, danes se je zavedata že najmanjši trgovec in obrtnik. To zato, ker sta spoznala, da velesejem tudi njima nudi vse, kar bi moglo in moralo zbrusiti presojanje in vrednočenje današnjih tehničnih in gospodarskih produktov. Zato je Ljubljanskemu velesejmu uspela stavba.

Na VIII. Ljubljanskem vzorčnem velesejmu je razstavilo 706 tvrdk, od teh 172 iz inozemstva, in sicer: Amerika 7, Anglija 10, Avstrija 51, Belgija 2, Češkoslovaška 12, Francija 38, Grška 2, Holandska 1, Litva 1, Nemčija 42, Ogrska 5, Švedska 1. Češkoslovaška in Francija sta razstavili v posebnih paviljonih.

Razstavljalci so bili razdeljeni v 20 blagovnih skupinah. Na pismena in ustna vprašanja o uspehu letošnjega velesejma je uprava velesejma prejela od razstavljalcev izjave o uspehu, katere po strokah razvrščamo sledeče: Strojna industrija 44 % zelo zadovoljni, 38 % zadovoljni, 18 % manj zadovoljni; izdelki iz železa in jekla 30 % zelo zadovoljni, 70 % zadovoljni; ostali kovinski izdelki 20 % zelo zadovoljni, 80 % zadovoljni; poljedelski stroji in orodje 100 % zelo zadovoljni; avtomobili, bicikli, vozovi itd. 37 % zelo zadovoljni, 38 % zadovoljni, 25 % manj zadovoljni; elektrotehnika in razsvetliava 45 % zelo zadovoljni, 55 % zadovoljni; kozmetika, farmacevtski in kirurški izdelki 78 % zelo zadovoljni.

22 % zadovoljni; papirna industrija, kartonaža in pisarniške potrebščine 23% zelo zadovoljni, 64% zadovoljni, 13 % manj zadovoljni; pohištvo, stanovanjska oprema 67 % zelo zadovoljni, 33 % zadovoljni, ostala lesna industrija 32 % zelo zadovoljni, 59 % zadovoljni, 9 % manj zadovoljni; usnje, konfekcija usnja 15 % zelo zadovoljni, 44 % zadovoljni, 41 % manj zadovoljni; tekstilna industrija, konfekcija, kožuhovina, perilo, cerkveni parametri, vrvarski izdelki 30 % zelo zadovoljni, 36 % zadovoljni, 34 % manj zadovoljni; klobuki, slamniki, košarstvo, vezenine, čipke in ščetarstvo 23 % zelo zadovoljni, 51 % zadovoljni, 26 % manj zadovoljni; lončena roba, majolike, fajanse, setklo 31 % zelo zadovoljni, 45 % zadovoljni, 24 % manj zadovoljni; draguljarstvo, fina mehanika, optika, graverji, pasarji, pozlatarji 77 % zelo zadovoljni, 18 % zadovoljni, 5 % manj zadovoljni; godala, radio 68 % zelo zadovoljni, voljni, 33 % zadovoljni, 10 % manj zadovoljni; industrija živil 79 % zelo zadovoljni, 21 % zadovoljni; stavbarstvo 89 % zelo zadovoljni, 11 % zadovoljni; godala, radijo 68 % zelo zadovoljni, 24 % zadovoljni, 8 % manj zadovoljni; razno 91 % zelo zadovoljni, 8 % zadovoljni, 1 % manj zadovoljni; skupno 51·9 % zelo zadovoljni, 37·4 % zadovoljni, 10·7 % manj zadovoljni.

Od 706 razstavljalcev je bilo 542 industrijskih in obrtnih podjetij, 164 pa trgovskih. Razstavljalci so napravili pomembnejše zaključke, porazvrščeni po strokah s sledečimi deželami: pletilni stroji, stroji za obdelavo lesa, čevljarški stroji, regulatorji, lokomobile, računski, pisalni in šivalni stroji: Albanija, Hrvatska, Bosna, Slavonija, Srbija, Slovenija. Peči, štedilniki, kotli, tehtnice: Hrvatska, Slavonija, Slovenija, Bačka. Plombe, jedilno orodje, cevi in pripadajoče: Hrvatska, Srbija, Slovenija, Bačka. Poljedelski stroji: Hrvatska, Bosna, Slovenija, Srbija, Banat. Avtomobili: Banat, Bačka, Srbija, Slavonija, Hrvatska, Slovenija, Dalmacija. Vozovi: Slovenija, Južna Srbija. Elektromotorji, števci, regulatorji, aparati: Srbija, Hrvatska, Bosna, Slovenija. Kosmetika: vsa Jugoslavija. Papirna industrija, pisarniške potrebščine, kartonaža: Slovenija, Bosna, Srbija, Banat, Hrvatska, Dalmacija. Pohištvo: Slovenija, Slavonija, Srbija, Hrvatska, Dalmacija. Ostala lesna industrija, posebno intarzije: Hrvatska, Bosna, Slovenija. Konfekcija usnja: Slovenija. Tekstilna industrija in konfekcija, vrvarski izdelki, perilo, kožuhovina: vsa Jugoslavija. Ščetarstvo, vezenine, čipke: vsa Jugoslavija. Zrcala, lončena roba: Slovenija, Slavonija, Banat, Hrvatska. Galanterija, graverstvo, fina mehanika: Slovenija, Hrvatska, Slavonija, Dalmacija. Kemična industrija: Slovenija. Industrija živil: vsa Jugoslavija. Stavbarstvo: vsa Jugoslavija. Radio-aparati, harmonike, klavirji: Slovenija, Srbija. Razno: vsa Jugoslavija.

Velesajem je posetilo tudi veliko število inozemskih posetnikov, zlasti iz Avstrije, Češkoslovaške, Italije in Nemčije, pa tudi iz Francije, Anglije, Madžarske, Turške, Male Azije in Severne Afrike v splošnem in Združenih držav ameriških. Posebno številna pa je bila udeležba kupcev iz vseh krajev Balkanskega polotoka. Razstavljalci in obiskovalci so odhajali od velesajma popolnoma zadovoljni. Kritika domačega in inozemskega časopisja, gospodarskih in javnih krogov je bila najboljša.

Prihodnji mednarodni vzorčni velesajem se vrši leta 1929. prvi teden meseca junija, od 1. do 10. septembra 1928. pa velika agrarno-kulturna razstava.

Tedenski tržni pregled

ZITO. Na ameriških žitnih tržiščih, ki so za razvoj cen več ali manj odločilna, so cene v zadnjem času dalje popuščale. Tudi pri nas je cena novi pšenici za dobavo v juliju in avgustu precej popustila, dočim je cena pšenici za takojšnjo dobavo zaradi pomanjkanja blaga ostala zaenkrat prilično nespremenjena. Na ljubljanski borzi je 26. t. m. znašala cena baški pšenici za takojšnjo dobavo (postavljeni na postajo v Sloveniji) 395 do 397 Din 50 p za 100 kg, cena novi baški pšenici

za dobavo v juliju pa 320 do 322 Din 50 p; cena turščici se je gibala med 320 do 322 Din 50 p za 100 kg, cena moki «0» (dostavljeni v Ljubljano) pa 530 do 535 Din za 100 kg.

ŽIVINA. Na živinskih tržiščih zadnji teden ni bilo bistvenih sprememb.

Cene tujemu denarju

Na zagrebški borzi se je 26. t. m. dobilo v valutah:

za 1 dolar 56 Din 20 p do 56 Din 40 p; v devizah:
za 100 avstrijskih šilingov 798 Din 90 p do 801 Din 90 p;
za 100 italijanskih lir 297 Din 75 p do 299 Din 75 p;
za 100 nemških mark 1357 Din do 1360 Din;
za 100 madžarskih pengov 989 Din 85 p do 992 Din 85 p;
za 100 češkoslovaških kron 168 Din 5 p do 168 Din 85 p.

Sejmi

5. julija: Mengeš, Dolenja vas;
7. julija: Loški potok, Kapla;
8. julija: Pišce, Gradac, Sv. Jurij ob Pesnici;
10. julija: Dobova, Puconci.

Kratke vesti

— **Gospodinjka šola v samostanu sester De Notre Dame v Šmihelu pri Novem mestu** razpisuje zimski gospodinjski tečaj za kmetijska dekleta, ki se prične letos 3. septembra in traja šest mesecev. Sprejemni pogoji so: starost najmanj 16 let, telesno in duševno zdravje, moralna neoporečnost in z dobrim uspehom dovršena osnovna šola. Prošnje, ki so kolka proste, se vložijo pri vodstvu gospodinjke šole v Šmihelu, p. Novo mesto, do 10. avgusta t. l. Prav tam se dobijo tudi potrebna pojasnila glede preskrbnine itd. Prošnji je treba priložiti krstni list in zadnje šolsko spričevalo.

DOMAČE NOVOSTI

* **Kraljica Marija** se je peljala včeraj ob 8·20 zjutraj s princema skozi Kranj na Bled. Dvorni vlak se je ustavil na kranjskem kolodvoru, kjer so se nahajali sreski poglavar g. Josip Znidarčič, orožniški major g. T. Jankovič in kapetan g. M. Kovičič. Skozi odprta okna je bilo videti kraljico Marijo in princa Tomislava. Izstopil je le major Pogačnik.

* **Kongres slovenskega gasilstva v Pragi** se bo vršil v dneh 5., 6., 7. in 8. julija. Priprave so se pred kratkem pričele na praškem stadionu z generalno skušnjo za kongresno sceno.

* **Uradi za agrarne operacije v Ljubljani** (to je komisija za agrarne operacije, komisar za agrarne operacije v ljubljanski oblasti in komisar za agrarne operacije v mariborski oblasti) so se preselili iz palače Velikega župana na Bleiweisovi cesti v Auerspergovo palačo, Gosposka ulica št. 15, II. nadstropje, kjer uradujejo od ponedeljka 25. junija dalje.

* **Poziv k plačilu uslužbenskega davka.** Vsi oni službodajalci, ki po določbah pravilnika k členu 99., točki 6. (k zakonu o neposrednih davkih), «Uradni list» št. 31 z dne 31. marca 1928., odvajajo uslužbeni davek četrtletno, se opozarjajo, da morajo poslati davek za tekoče četrtletje s predpisanim seznamkom najkasneje do 15. julija t. l. V njih lastnem interesu je, da se tega roka točno drže ter se s tem izognejo plačevanju zamudnih obresti in morebitne kazni zaradi nerednosti po členih 138. in 139. novega zakona o neposrednih davkih. Davčni uradi imajo nalog, da s pomočjo finančne kontrole ugotove, če so službodajalci zadostili svoji dolžnosti. Kjer se bodo ugotovile nerednosti, se bodo morale uporabiti kazenske določbe.

* **Smrt zaslužnega rodoljuba.** V nedeljo zvečer je umrl na svojem posestvu v Št. Ilju g. Franc F r e i h e i m, zaslužen rodoljub, ki je dolga leta požrtvovalno vztrajal v srđitem boju našega narodnega življa v od nemštva nahujskanem ogroženem kraju. Ustanovil je več društev. Od l. 1906. do 1919. je bil odbornik, leta 1922. pa gerent šentiljske občine. Nad 20 let je načeloval posojilnici. Zaradi velikih zaslug ga je šentiljska občina imenovala za svojega častnega občana. Bodi mu lahka slovenska zemlja, ki jo je tako iskreno ljubil ter se zanjo toliko trudil!

* **Šolski prostori obeh šol v Hrastniku** so neprimerni za poučevanje mladine kakor tudi škodljivi za učiteljstvo in mladino. Sicer se je krajevni šolski odbor pobrigal, da bi se pričelo letos z zgradbo nove šole, a je bila preprečena. Šolski nadzornik, ki je te dni pregledoval tamošnjo šolo, je priporočal krajevnemu šolskemu odboru tudi, naj se zavzame za zgradbo vodovoda v Hrastniku. Glede vode je stanje v Hrastniku skrajno nehygienično.

* **Vidovdanska konjska dirka v Šent Jerneju na Dolenjskem.** Na Petrov dan 29. junija t. l. ob treh popoldne se bo vršila v najlepšem kraju naše Dolenjske, v prijaznem Šent Jerneju, konjska dirka. Šentjernejske konjske dirke se vrše že nad 60 let. Kakor vsako leto, bo tudi letos dirka zelo zanimiva, ker se tu zbere občinstvo iz vse Slovenije in dirkajo znani konji iz šentjernejske okolice. Na razpolago so moderni «sulky-gigi», ki jih je nabavilo dirkalno in jahalno društvo z velikimi žrtvami. Po dirki prosta zabava na dirkališču. Svira novomeška društvena godba. Preko Novega mesta in Brežic ugodna zveza z državnim poštним avtomobilom, ki odhaja s kolodvora Novo mesto od vlakov iz Ljubljane in Karlovca opoldne, iz Brežic pa od vlakov iz Ljubljane in Zagreba že zjutraj. Ugodna prilika za nakup prekrasnih šentjernejskih konj.

* **Konjske dirke Kola jahačev preložene.** Kolo jahačev in vozačev v Ljubljani je nameravalo prirediti 27. in 28. t. m. velike konjske dirke. Ker so pa ob tem času naši najboljši dirkalni konji na dirkah v inozemstvu in ker termin pa tudi čas sam za dirke nista primerna, je eksekutiva Kola sklenila, preložiti dirke na 8. in 9. septembra.

* **Novo postajališče na progi Zidani most—Zagreb.** Z dnem 24. junija je bilo na progi Zidani most—Zagreb med postajama Dobova in Savski Marof otvoreno novo postajališče, ki se imenuje «Sofla». Na tem postajališču se bodo ustavljali za eno minuto osebni vlaki.

* **Gasilski zlet v Ljutomer.** Na Petrovo dne 29. t. m. in na predvečer se bodo zbrale gasilske čete iz Slovenije, Prekmurja, Medjimurja in soselednje Hrvaške v Ljutomeru, kjer se bo vršil zlet Jugoslovenske gasilske zveze. Izlet bo poučnega značaja, ker se bodo vršila poleg vaj domačega gasilskega društva predavanja gasilskih strokovnjakov. Na ta način se bodo gasilci kakor tudi drugo prebivalstvo, seznanili s težko in odgovorno službo gasilcev. Ta zlet bo prvi zlet JGZ. na Mursko polje, kjer je tekla zibelka gasilcem, kajti ljutomersko gasilsko društvo je bilo ustanovljeno leta 1871. in je gotovo eno najstarejših gasilskih društev naše države. Mursko polje ima mnogo dobro organiziranih gasilskih društev. Ljutomer in vse Mursko polje hočeta ta dan pokazati, da sta tu doma bratska gostoljubnost in veselo razpoloženje napram vsem in naj pridejo od koderkoli. Zato naj nikdo ne zamudi te lepe prilike, ampak naj pohiti še tako oddaljeno društvo ali prijatelj društva v središče naših lepih Slovenskih gor! Ker je s slavnostjo združena tudi velika ljudska veselica, so vabljeni tudi vsi prijatelji in podporniki gasilcev. Zveza s vlaki v Ljutomer in iz Ljutomera je jako ugodna.

* **Velike gasilske vaje na Hrušici.** V nedeljo popoldne so se vršile velike gasilske vaje jeseniškega okrožja radovljiške gasilske župe pod vodstvom župnega podnačelnika g. Karola Neumana z Jesenic. Vaj so se udeležela društva z Jesenic, Sv. Križa, Koroške Bele, Hrušice, Dobrave in gasilci Kranjske industrijske družbe na Savi. Skup-

no se je vaj udeležilo okrog 130 mož z dvema motornima in dvema ročnima brizgalnoma. Pri tej priliki se je posebno odlikovalo gasilsko društvo s Save s svojo moderno motorno brizgalno, ki se prevaža z avtomobilom ter ima izborna izvežbana moštvo. Pa tudi jeseniško gasilsko društvo ne zaostaja dosti za savskim, žal, pa mu manjka še avtomobila za prevažanje brizgalne. Prevažanje je odvisno od konjske opreme, ki se na Jesenicah zelo težko dobi. V ostalem pa izkazuje vsa društva velik napredek, kajti vaje so potekle brezhibno in so privabile velike množice gledalcev z Jesenic in okolice.

* **Nagajivi Italijani.** S Korčule poročajo zagrebškimi «Novostim»: Minulo nedeljo so nad Lastvom krožili štirje italijanski hidroplani. Leteli so daleč nad našimi vodami. Italijanske vojne ladje, ki se nahajajo v Lastovu, so odplule iz pristanišča. Med dalmatinskim ljudstvom se prihod italijanskih vojnih ladij smatra kot poskus Italije, da bi oplašila tujece na naši jadranski obali. Medtem pa tuji ne samo da ne odhajajo iz Dalmacije, marveč prihajajo v zadnjih dneh še v večjem številu. Po zanesljivih podatkih je v zadnjih dneh prispelo v Dalmacijo 476 gostov.

* **Naši v Ameriki.** Kakor nam javljajo iz New Yorka, so se na poziv glavnega odbora za pripravo svetovne razstave, ki se bo vršila leta 1933. v Chicagu, nedavno sestali zastopniki jugoslovenskih kolonij ter sklenili, da se Jugosloveni udeležijo te razstave posebej, da pa bodo delovali v soglasju z glavnim odborom. V odbor jugoslovenske sekcije za pripravo čičaške razstave so bili izvoljeni: za predsednika Ivan Palandić, ki je obenem član glavnega odbora razstave, za podpredsednika dr. Ante Biankini in Vinko Cankar, za blagajnika Filip Gabrič ter po en tajnik za vsako skupino v odboru. V slovenski skupini je bil izvoljen za tajnika R. I. Zavertnik. — «Jednota», službeno glasilo slovenskih organizacij v Zedinjenih državah, objavlja nekoliko zanimivih podatkov o stanju organizacij koncem leta 1927. «Slovenska narodna podpora jednota» ima 39.131 članov in 3.157.205 dolarjev premoženja, «Kranjska slovenska katoliška jednota» je imela 20.020 članov in 1.959.636 dolarjev premoženja, «Jugoslovenska katoliška jednota» je imela 12.426 članov in 1.062.666 dolarjev premoženja, «Slovenska svobodomiselná podpora jednota» pa 6998 članov in 452.530 dolarjev premoženja. Navedene štiri slovenske organizacije so imele torej vse skupaj 78.575 članov in 6.632.038 dolarjev premoženja.

* **«Božja kazen tpe klerikalee.»** Pod tem naslovom poroča «Kmetški list»: Znani občinski odbornik v St. Jerneju na Dolenjskem, Fr. Rolih, ki je pomagal izvoliti klerikalnega župana, je bil te dni pred okrajnim sodiščem v Kostanjevici obsojen na tri dni zapora zaradi tatvine. Po veljavnem občinskem redu ne sme več izvrševati odborniških dolžnosti do pravomočnosti obsodbe, a pozneje mora odborniško mesto odložiti. Božji mlini vendarle počasi meljejo klerikalee.

* **Iz Brazilije nam poročajo,** kako slabo da se godi tamošnjim izseljencem, ki si naravnost s krvavimi žulji služijo svoj kruh. Vročina je strahovita, tako da je marsikdo ne more prenesti. Voda topla, neprijetnega okusa, nezdrava. Legar je najnavadnejša bolezen med izseljenci. Zaslužek je skromen. Delavec zasluži komaj toliko, da se preživi, če pa zbolji, je izgubljen, če mu ne pomagajo tovariši.

* **Strela je udarila v zagrebško tobačno tovarno** v četrtek popoldne pred kratko nevihto. Udarila je v strelovod ter raztrgala tudi del strehe. Omamila je tovarniškega uradnika Spoljarja, ki je baš takrat telefoniral. Večje nesreče ni bilo.

* **Strela je udarila v sredo v Cerknici** v hišo posestnika Fr. Vičiča. Šla je skozi dimnik v kuhinjo in v sobo. Gospodar je sedel v kuhinji na štedilniku, poleg njega je stala njegova žena, malo proč pa sinček in neka soseda. Strela je podrla na tla gospodarja in ženo, ki sta se onesvestila in dobila poškodbe, prvi na nogah, druga v križu. Ostalima dvema se ni ničesar zgodilo.

* **Znani rekoborec, nazvan «Junak iz Like»,** ki je v Evropi in Ameriki uspešno meril svojo

Še enkrat nudimo priliko za naročbo srečk

državne razredne loterije XVI. kola, ki se prične že 7. julija.

Priložili smo današnji „Domovini“ naročilne dopisnice, tako, da si do 1. julija lahko vsakdo naroči srečke v našem domačem, najsolidnejšem zavodu.

Poudarjamo, da jamči država za to, da bo vsaka druga srečka izžrebana, torej, najboljši izgled na visok

dobitke. Srečke bomo mogli poslati le onim, ki jih bodo tako naročili, ker bodo srečke do 5. julija, kakor vedno, že razprodane.

Zadružna hranilnica

glavna razpošiljalnica srečk državne razredne loterije za Slovenijo, r. z. z o. z. v Ljubljani, Sv. Petra cesta števil. 19.

mož z borci, se je naveličal svojega borbenega poklica. Kupil si je v Liki hišo in posestvo in se bo posvetil kmetijstvu. «Nočem več biti komedijant», je izjavil svojim prijateljem. Kadar ne bo imel dela na polju, bo pisal svoje spomine.

* **Medved na Gorenjskem.** Po preteku dolgih let se je letos pojavil srednjevelik medved v okolici Kranjske gore, kjer je na planini Blekovi raztrgal precej ovac. Prej se je zadrževal precej časa v okolici Sv. Katarine nad Tržičem. Radovedni smo, kam jo bo kosmatinec sedaj ubral.

* **Modras je pičil v sredo popoldne** pri košnji v levo nogo posestnikovo ženo Nežo Podržajevo iz Gabrijele, občina Račna pri Grosupljem. Domači so ji rano takoj izžgali, nato pa spremili v ljubljansko deželno bolnico in ji tako rešili življenje.

„Dečva“

Zene in dekleta! Poslužujte se naše narodne poletne noše! Zahtevajte pri vseh trgovcih nageljnovo dečvino blago, ki se prodaja v prid Jugoslovenske Matice in Dečjemu domu. 155

* **Redek gost v Jadranu.** V neki kotlini na dalmatinskem otoku Biševu so ribiči ujeli te dni ogromnega tjulenja, ki ga tamkaj imenujejo «morskega medvedka». Riba je dolga 2 m 80 cm in težka 305 kg. Izredno redek primer, da te vrste riba pride v Jadransko morje.

* **Zalostna smrt mlade Ljubljančanke.** V najlepšem spomenu je še vsej naši javnosti junaštvo gdč. Gusti Starinove, ki je predlanski v nevarnosti za lastno življenje rešila v kopališču na Ljubljani potapljajočega se šoferja Zupančiča. Bivala je sedaj že dalje časa pri svoji stari materi ge. Hönigmannovi v Kočevju in ji pomagala pri gospodinjstvu. V četrtek se je hotela odpeljati v Ljubljano na obisk k staršem. Vstopila je v vlak, ki odpelje ob 2 popoldne iz Kočevja. Ker je bilo do odhoda še nekaj minut časa, je zopet izstopila in se pogovarjala z neko znanko. Ko se je vlak že pričel pomikati naprej, je gdč. Gusti skočila na stopnico, a tako nesrečno, da ji je spodrsnilo in je prišla z nogo pod kolo, ki jo je potegnilo podse in mahoma uničilo njeno cvetoče življenje. Njeno sliko prinašamo v prilogi, v Tedenških slikah.

* **Prva letošnja žrtev Blejskega jezera.** V nedeljo opoldne je skočil v Grajskem kopališču v jezero 19letni Jože Hudovernik iz Hudega grabna pri Lešah, okraj Radovljica, ki je bil zadnji čas za grajskega slugo na Bledu. Opazila sta ga dva kopalca, kako se potaplja. Prestrašena sta takoj pričela klicati na pomoč, toda bilo je prepozno, kajti mladenič je že izginil v valovih. Vse prizadevanje plavalnega mojstra, ki je prihitel z vrvjo na kraj nesreče, je ostalo brezuspešno. Nesrečnega mladeniča so iskali ves dan in šele zvečer se jim je posrečilo, da so ga potegnili iz vode. Praviijo, da je fant izvršil samomor. Do-

poldne si je skrivoma izposodil Pernušov avtomobil. Med vožnjo se je zaletel v cestni kamen in avtomobil močno poškodoval. Iz strahu je skočil v jezero. Sum samomora potrjuje tudi dejstvo, da Hudovernik ni znal plavati.

* **Svinjska kuga.** V vaseh Mlaki, Novem Jazu, Kočevski Reki in še po nekaterih manjših se je razpasla svinjska kuga. Kmetje obupavajo, ker se boje silnih izgub.

* **Kranjski tat pod ključem.** Zagrebška policija je aretirala nekega človeka, ki se je vozil z motornim biciklom in razsipaval denar za pijančevanje in ženske. Osumljenec je izjavil, da mu je ime Anton Tyrš, da je po poklicu trgovski potnik in da je dobil denar od svojega brata Vaclava. Pozneje je svojo izjavo popravil ter izjavil, da se imenuje Anton Rousek in da je prišel do denarja s tihotapstvom blaga iz Češkoslovaške v Nemčijo. Pri njem so našli 71.658 Din, 2450 avstrijskih šilingov, 50 čeških kron in 10 angleških funtov. Policija je osumljenca pridržala v zaporu. Sedaj se je ugotovilo, da je «Rousek» dne 6. junija vlomil v podružnico Zadružne banke v Kranju, kjer je odnesel gotovine v znesku 150.000 dinarjev.

* **Poskušen samomor.** V splošno bolnico v Ljubljani so te dni pripeljali železničarja, vozovnega mojstra Franceta Trtnika. Njegov сосед ga je namreč našel v stanovanju s prerezanim vratom. Poleg njega je ležala okrvavela britev. Kaj je gnalo Trtnika v samomor, ni še ugotovljeno. Trtnikova žena je pozneje izpovedala, da je mož zadnje čase večkrat tožil o bolečinah v glavi. Trtnika bodo oddali, ko bo za silo ozdravel, na opazovalni oddelek.

* **Vine stolnega mariborskega kapitlja** so si privoščili neznani zlikovci, ki so vlomili v njegovo zidanico blizu Zavrča na hričkih tik hrvaške meje. Vlomilci so jo temeljito izropali. Zidanica je na samem in vodijo do nje od raznih strani samotna pota.

* **Ciganska ljubezen.** Cigani so, kakor znano, precej figarski in napadajo navadno le zahrbtno, ali ljubezen je huda bolezen, ki jih tudi vname kakor pač vsa druga živa bitja. Tako je pobesnel v taki bolezni tudi cigan Andrej Gartner in napadel 31letno ciganko Angelo Reinhartovo. Ker je odklanjala njegove ljubezenske ponudbe, je Gartner nenadoma pograbil nož ter sunil z njim oboževanko v hrbet tik pod pleči. Zadal ji je skoraj smrtnonevarno rano. Ciganko so takoj prepeljali v ljubljansko bolnico. Njenega oboževalca so prijeli orožniki ter ga odvedli v sodne zapore v Radovljico.

* **Hudobna ženska.** Od jesenske porote je bil obsojen delavec Peter Šparovec, ker je svoječasno vlomil v delavnico pleskarskega mojstra Frana Berbernika v Kotnikovi ulici ter mu odnašal barve, lake in razne druge pleskarske potrebščine. Tekom časa ga je oškodoval za znatno vsoto, končno pa se je ptiček vendarle ujel. Prijeli so ga pri kraji ter mu dokazali vse tatvine, ki jih je imel na vesti. Dožim se je Šparovec seveda moral vdati v svojo krivico, se s tem ni zadovoljila njegova žena Štefka, ki je pričela

kovati napram Reberniku, smatrajoč ga za povzročitelja aretacije njenega moža, hudo naklepe. Stanujoča na Vrhnikih, se je v zadnjem času večkrat pripeljala v Ljubljano ter se izražala napram Rebernikovim prijateljem, da bo «ceno zagodla». Pred dobrim mesecem je Rebernika opozoril na nevarnost tudi neki puškar, pri katerem je Sparovčeva kupovala revolver in se izrazila, da mora Rebernika na vsak način spraviti s poti. Huda Štefka se je te dni zopet pokazala v Ljubljani ter iskala že dopoldne Rebernika na njegovem bivšem stanovanju v Vodmatu. Ker ga tam ni dobila, se je pojavila popoldne v Kotnikovi ulici, kjer je ustavila Rebernikovega delavca Ivana Vrbinca ter ga povpraševala po mojstru. Pokazala mu je velik nož, ki ga je imela skritega v rokavu, ter se izrazila: «Še danes bo obležal!...» Vrbinca je takoj nato hitel k Reberniku na stanovanje na Poljanski cesti št. 17 in ga opozoril na pretečo nevarnost. Štefka je medtem vse popoldne čakala na Rebernika v Kotnikovi ulici, a ga ni dočkala. Zvečer ga je iskala tudi po raznih gostilnah in se slednjič zatekla k «Sokolu» pred Škofijo, kjer se je napram gostom ponovno izražala, da bo z Rebernikom obračunala. Na hudo žensko so bili opozorjeni stražniki, ki so Sparovčevo poiskali in ji v gostilni napovedali aretacijo. Huda ženska se je spočetka aretaciji uprla, a so jo stražniki končno le pritirali na policijsko direkcijo. Pri osebni preiskavi pri aretiranki sicer niso dobili nobenega velikega noža, pač pa so našli v njeni torbici ostro britev. Nož, ki ga je prej pokazala Vrbincu, je Sparovčeva menda skrila, da ga pozneje porabi ob primernih prilikah. Sparovčevo so zaradi nevarnih groženj posadili v zapor.

* **Usmrtilen zločinec.** Prejšnji četrtek zjutraj so bili v Bitolju ustreljeni Fidan Mojsović, Nikola Anastasov-Abdurahmanov, Pavle Stojanović, Dimitrije Todorović in Vasilije Nikolov-Lipitka, morilci pokojnega Spasoje Hadži-Popovića, zasluznega nacionalnega delavca. Morišče je bilo nedaleč izven mesta, kamor so jih pripeljali že v ranem jutru. Vsi obsojenci so bili prepadeni. Z obrazov jim je odsevala velika duševna pobitost. Privedli so jih k izkopanim grobovom. Vsakega je oblivala smrtna zona, ki so jo skušali premagati z naglim kajenjem cigaret. Pristopila sta dva kovača in razbila obsojencem okove, kar je trajalo celih 20 minut. Nato so jih orožniki privezali h kolcem ob grobovih. Todorović je pri tem segel v žep in dal kovaču par dinarjev: «Na, momče, na, da boš pil za mojo dušo!» Policijski pisar Vuković je pričel čitati smrtno obsodbo. Tik pred usmrtiljivo je pristopil k obsojencem svečenik Gjorgjevič s križem v roki in jim začel prigovarjati, da se mora vsakdo pokoriti za svoje grehe, zato naj molijo v poslednjem trenutku k Bogu. «Odpusti nam naše grehe!» so tiho ponavljali obsojenci za svečenikom. Pristopili so orožniki in jim začeli zavezovati oči. Mojsović in Abdurahman sta privolila. Pavle Stojanović pa je odbil rekoč: «Nočem, ni mi treba!» «Tudi mi dva nočeva!» sta kliknila Todorović in Lipitka. Bilo je 4:20, ko so na dani znak odjeknili strelji in so obsojenci, sklonjeni naprej, padli v grobove.

* **Predrzen vlom.** V petek med 16. in 17. uro je neki vlomilec vlomil v stanovanje vile v Aškerčevi ulici št. 9 ter odnesel iz omare precej obleke v vrednosti okrog 4000 Din. Stanovanje je odprl s ponarejenim ključem. Bil je tako predrzen, da je ukradeno blago spravil v papirnato škatlo, ki jo je našel v sobi. Hišnica, ki je delala v vrtu pred vilo, je videla nekega starejšega moža stopiti v hišo, pozneje pa ga odnesti veliko škatlo, ni najmanj mislila, da je to roba njenih gospodarjev.

* **Strašen čin nesrečnega očeta.** Šele v zadnji številki našega lista smo poročali o nesrečni dolni materi, ki je pomorila svoje otroke, in danes imamo zopet podoben čin nesrečnega očeta. Ante Bezjak, delavec v «Jugofarmaciji» v Zagrebu, je živel že več tednov v veliki duševni bolelosti, ker mu je pred petimi tedni umrla žena,

ki mu je zapustila eno 16mesečno in eno triletno hčerko. Žena je umrla za legarjem v infekcijski bolnici. Nesrečni mož v zadnjih dneh ni bil pripuščen v bolnico zaradi nalezljivosti ženinine bolezni; v svoji razgreti domišljiji je videl, kako ga pokojnica kliče k sebi, in sklenil je, da napravi konec svojemu življenju. Ko se te dni Bezjak ni pojavil iz hiše, so sosedje slutili, da se je pripetilo nekaj izrednega. Odprli so siloma vrata: oče in obe hčerki so ležali v globoki nezavesti. Šestnajst mesecev stara Katica je izdihnila pri prevozu v bolnico, oče in starejša hčerka pa kmalu nato v bolnici. Zdravniki so ugotovili, da je Bezjak sebe in hčerki zastrupil z morfijem. In tako je ugasnilo troje življenj, ki niso mogla preboliti ljute rane — smrti žene in matere.

* **Ubegel tat.** V stanovanju njegove priležnice Marije B. v Hujah pri Kranju so zajeli kranjski orožniki že nad dve leti zasledovanega izredno nevarnega kolesarskega tatu, vlomilec in žeparja 29letnega Cirila Bregarja, doma iz Roba pri Kočevju, nevarnega vagabunda. Pri hišni preiskavi so našli vrečo z osmimi plašči za kolesa znamke «Michelin», dalje devet novih zračnic znamke «Record», več ducatov lepila «Electro», dalje kolesnih ročajev, v neki omari 1400 parov trakov za čevlje ter sveženj vitrihrov. Pri Bregarju samem so našli vojaško listino, glasečo se na ime Franceta Petroviča iz Borovnice, za katerega se je Bregar predstavljal tudi orožnikom, pozneje pa je priznal, kdo prav za prav tiel v njegovi koži. Bregarja so spravili čez noč v kranjske zapore, naslednjega dne pa ga je orožnik eskortiral v Ljubljano. V vlaku je Bregar sedel popolnoma mirno in ni kazal niktare razburjenosti. Napravil je vtis potuhnjenca in se izkazal kmalu za izredno odločnega, hitrega in spretnega lopova, s kakršnim orožniki niso računali. Ko je vozil vlak z medvodske postaje, je Bregar kakor bi trenil skočil pokonci, odrinil orožnika in se zagnal proti oknu, katero je spretno odprl, ter se pognal z vlaka. Bregar bo zdaj bržčas še nekaj časa nadaljeval s svojim tatinskim poslom in jo popihal kam na Štajersko, kjer so mu kraji že znani. Bregar je imel zveze z nekimi znanim priseljencem, stanujočim v Kranju; o njem je dokazano, da se peča z raznimi nepoštenimi posli. Poleg tatinskih poslov se je Bregar bavil pridno tudi s tihotapstvom ter so kranjski orožniki dognali, da ima zveze z neznano tihotapsko družbo, ki prinaša iz Italije razne predmete, v prvi vrsti gumijaste izdelke. Tihotapska družba ima baje pripravljene za okrog 30.000 Din takega blaga nekje v okolici Rakeka. Ker je dokazano, da je imel ubegli Bregar zveze še z raznimi drugimi sumljivimi tipi v Kranju in okolici, je pričakovati v prihodnjih dneh novih odkritij in aretacij.

* **Trdovratno zaprtje, hemoroide, črevesne katarje,** napetost, bolečine v bokih odstraniš s prirodno grenčico »Franz Josef«, ako jo spiješ zjutraj in zvečer malo kupico. Znanstveniki zdravilne vede trdijo, da je grenčica »Franz Josef« uporabljiva celo pri ranjenem črevesu brez vsakih bolečin. Dobi se v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

* **Lipovo evetje,** v senci sušeno, kupim. Pisane ponudbe z navedbo cene na: lekarno Bahovec, Ljubljana. 157

PROSVETA

Samogovor o Vodnikovi družbi

Ali bo 20.000 članov in koliko jih bo čez — to prav za prav ni moja zadeva, ampak stvar uprave, poverjenikov in članov. Predvsem članov. Lansko leto jih je bilo 18.000, ko pa so knjige izšle, se je naenkrat izkazalo, da bi jih lahko bilo čez 20.000. Od vseh strani so prihajala vprašanja: Zakaj nisem član? Zakaj ni knjig? To so bili zamudniki in taki, ki vse leto odlašajo, nazadnje pa jim je žal, da se niso vpisali. Kolikor je bilo mogoče, smo za tudi tem nastregli. Po-

tem pa je zmanjkalo knjig. Tako bi šli letos lahko že na 30.000, če bi ljudje podpirali poverjenike pri njihovem delu. Ne mislite, da sem optimist — tudi to število bi morali kmalu prekoračiti, če bi se naši ljudje zavedali svoje dolžnosti. Le pomislite, kako malo pomeni 20 Din, kadar gre «še za en liter». Mi se niti ne zavedamo, kako majhen denar je to za 4 knjige, če zračunate upravne in druge stroške. Saj veste, po čim so danes knjige! Smatram Vodnikovo družbo za veliko kulturno ustanovo in enako za moralno dolžnost vsakega narodnega Slovenca, da je njen član. Tu ne gre samo za začetek, ki smo ga srečno prestali, ampak za bodočnost, za tisto veliko narodno ustanovo, ki bo vzrastla z nami in pomenila za Slovence pravo narodno drevo ljudske prosvete.

Vsak mora biti ponosen na to, da je s svojim imenom in imetjem pripomogel k tej skupni zgradbi. Takrat bo naš avto z napisom «Vodnikova družba» drdel do zadnje gorske vasi in razvažal knjige, nabiral naročnike in ob letu zopet pripeljal knjige prav v vsako hišo. A to je godba bodočnosti, danes smo še navezani na poverjenike in ti po možnosti vršijo svojo dolžnost. Vem, da je njih delo včasih težko in nevhvaležno. V naši pisarni bi vam lahko pokazal pisma, ki pričajo o podlosti in predrznosti neke vrste slovenske duhovščine, katere bi se moral sramovati vsak pošten Slovenec. To je poglavje zase in ga bomo svoj čas objavili. Takrat boste videli dokumente abderitstva in fanatizma, ki ga danes redko najdete pri kakem kulturnem narodu.

Mislimo, da je v tej splošni krizi naša najvišja dolžnost, preskrbeti našemu narodu dobrih poučnih in zabavnih knjig. Nikjer se nismo dotikali verskih vprašanj, nismo agitirali proti nikomur — dati smo hoteli svojim ljudem le to, kar potrebujejo, in število prvega leta je pričalo o upravičenosti našega idealno zasnovanega podjetja. Kdor vendar...

A pustimo to. Odgovor na tako pojmovanje človeške in narodne svobode bi morali dati naši člani. O drugem bo govorila zgodovina. Mohorjeva družba je dajala iz početka svojim članom samo en koledarček za 1 gld. in so bili zadovoljni. To je dokaz, kaj pomeni pri nas cerkveno ozadje. Mi smo samo narodna kulturna organizacija in se ne moremo naslanjati niti na šole: družji nas skupna misel na delo našega prvega pesnika in se moremo opirati le na prosvetne delavce med našim narodom. Zavedamo se, da smo storili s svojo družbo velik korak naprej in da je vsak Slovenec lahko ponosen, da je član te družbe.

Kritika je v naših vrstah mnogo strožja nego drugod. Mislim, da je težko med 18.000 ljudmi najti človeka, ki bi bil z vsem zadovoljen. A splošno zadovoljstvo s knjigami se opaža povsod — letos pa sodimo, da bomo zadovoljili tudi najnezadovoljnejše. Ljudje niti ne vedo, koliko dela leži v tem, kar oni prejmejo na mizo za borila 20 Din.

«Pratiki» smo dali letos novo lice in jo umetniško prilagodili našim starim pratikam, tako da bo za vse nekaj izrednega. Naš narodni mojster Gaspari se je potrudil, da je uresničil svoj sen prave narodne pratike. Mislim, da bo to za vse člane prijetno presenečenje. Na čelu članov bo ilustrirana zgodba o «gospodu Balantu», kako se je poslavljaj od bohinskih gora in odhajal v Ljubljano delovat za svoj narod. Tako vsako leto slavimo ime, ki je nam vsem drago, in biti «Vodnikar» se mi zdi dolžnost slovenskega človeka kakor smo svoj čas v imenu Cirila in Metoda reševali šolstvo. Ako kdo nastopa proti temu, s tem še ni rečeno, da je dober Slovenec. Da bo pratika tudi sicer nabito polna vsega dobrega, poučnega in zanimivega, mi po prvih dveh letih ni treba poudarjati.

Kot ljudska knjiga bo odnesla prvenstvo povest «Na mrtvi straži», zajeta iz naše junške dobe, ko se je narod boril proti turškim navalom. Od «Jurija Kozjaka» smo imeli že več povesti iz teh časov, a tako žive, zanimive, resnične in obenem pretresljive slike te dobe še nimamo. Segi daleč v vojno granico, ki je danes

5 UR DELA MANJ

če se ravnate po novi metodi, katero Vam priporoča Schicht

ŽENSKA HVALA

raztopljena v vodi odpravlja nesnago preko noči, drugo jutro pa se vzame za izkuhavanje perila

SCHICHTOVO TERPENTINOVINO MILO

del naše skupne države, a je bila takrat «turška dražina», naš turjaški lev Herbart stoji sredi naroda in svojih junakov in se bije vse od Senja do Bihača — vidimo semenj sužnjev v Banji Luki, boje ob Kolpi itd. — skratka, to je povest, ki se bo čitela še dolgo po naših hišah. Prav za prav ni prijetno preveč govoriti v naprej o programu, a zdi se, da ljudje še vedno podcenjujejo ogromno delo odbora, ki skuša nuditi kar najboljše in najprimernejše. Povest «Olga» je tako živo zajeta izza prevratnih dni, da se bomo nehote spomnili na one povojne tipe, ki danes izumirajo, a smo jih pred nekaj leti srečavali na vsak korak. Njen pisatelj je bil vedno mojster v podajanju našega malomeščanskega življenja, kjer se bore hrepeneče duše za višje življenje.

«V borbi za Jugoslavijo» bo podana zgodovina naše svobode. Slovenci nikoli nismo mislili zgodovinsko, živeli smo iz dneva v dan, dočim je gledal Čeh vse v svitu Bele Gore in Srb vse v zarji Kosova. Mi smo iskali rešitve tam, kjer je bila naša poguba — v Avstriji. Zato smo zamudili mnogo važnih trenutkov in postali žrtev — Nemcev. Ob desetletnici svobode nam bo ta knjiga pokazala težko pot, po kateri smo hodili, razgalila bo naše zmote in napake, in nam razkrila prehod v deželo svobode. To bo zgodovina našega osvobođenja, ki jo mora poznati vsak Slovenec, da prav presodi našo preteklost in sedanjost. Knjiga bo bogato ilustrirana s slikami naših vodilnih mož in velikih vojnih dogodkov. Vse to za 20 Din.

«Ustanovite nam podobno družbo», so rekli prvo leto Srbi in Hrvati, ko so videli naš uspeh. Vemo, da je ta uspeh odvisen od naših članov. 20.000! Lepo število! In vendar! Ali ne bi bilo še lepše, če nas bo še več! Pa ne šele v jeseni, ko bo prepozno, zdaj je čas. Napačno je, čakati na druge; v tem oziru ima vsak sam neko svojo dolžnost. Tudi poverjeniki ne morejo doseči vsega, če jih člani ne podpirajo. Mislimo, da je tako delo za slovensko knjigo za vsakogar častno in pošteno. Gre za veliko narodno organizacijo, ki je šele v začetku in vsi, ki bodo pri nji sodelovali, si bodo mogli šteti v zaslugo, da so donesli mal kamenček za veliko zgradbo. Mislim, da bo v ponos in korist našega naroda in njegove kulture, če se bo nekoč dyigala v Ljubljani velika zgradba z napisom: «Vodnikova družba» in če bo iz tega našega narodnega sveetišča šlo vsako leto na sto tisoče novih knjig med naš narod. To bo pravi narod svojega pesnika, čigar spomin ustvarja še večja dela kakor nam jih je dajalo njegovo življenje.

Listnica uredništva

Laporje: Vsebina dopisa ni primerna in končno popolnoma osebna zadeva piscev.

Maribor: Ako smatrate, da je vaš podlistek vsebinsko in tudi jezikovno primeren, tako da ne bo potreben prevelikega popravila, ki vsebini gotovo zelo škoduje, ga lahko pošljete v vpogled.

Vranksko: Ker smo mnenja, da bi vaša smešnica vzbudila premalo smeha, tudi če bi bila naslikana, je nismo priobčili.

Zagorje ob Savi: Morda nam sporočite drugič kaj bolj zanimivega, zadnji dopis bi bralce ne zanimal posebno.

ŽENSKI VESTNIK

Gojitev nageljnov

Nageljni ljubijo bolj ilovnato zemljo, v rahlih peščenih tleh pa radi venejo. Pri gojitvi nageljnov v loncih je najboljša predelana kompostnica (ruševina).

Razmnožujemo nageljne na ta način, da prignemo stranske poganjke in jih zasujemo. Pri tem treba porezati spodnje liste, poganjke pa položiti po dolgem in pokriti s kupčkom rahle prsti. Tako zasuti poganjki se ukoreninijo v 4 do 6 tednih. Potem pa vsak tak poganjek odrežemo od glavnega stebela ter ga presadimo v lonec.

Razmnožiti se pa dajo nageljni tudi s podtaknjenci.

Še nekaj o rabarbari

O rabarbari smo že pisali, kako dobro jo je imeti na vrtu, ker je za kuhinjo mnogostransko uporabljiva in ker daje okusno in zdravo jed.

Seveda pa je treba tudi z rabarbaro pravilno ravnati, če hočeš, da ti bo uspevala in čim več dajala. Pred vsem potrebuje ta rastlina veliko hrane, zato ji moramo zadostno postreči z gnojili.

Kadarkoli smo rabarbari porezali liste, smo ji odvzeli veliko življenske moči. Z rabarbaro je isto kakor z belušem (špargeljom). Ako jo prevečkrat režemo, gre to v škodo njene rasti za prihodnje leto.

Rabarbaro režemo navadno že od zgodnje spomladi pa do srede julija. Če pa prenehamo že prej z rezanjem, bomo imeli lepšo in obilnejšo žetev prihodnje leto. Zato moramo skrbeti, da bomo imeli rabarbare toliko na vrtu, da za enkratno uporabo porežemo liste samo eni tretjini rastlin, čez 2—3 dni drugi tretjini, čez 4—5

dni tretji tretjini. Po nadaljnjih 5 dneh, t. j. prav za prav 10 do 12 dneh lahko zopet pričnemo od začetka, pri prvi tretjini, ker se je medtem rastlina že zopet zadostno razvila.

Najbolje je, da prenehamo z rezanjem že koncem junija. Saj pozneje rabarbara tudi nima več tako dobrega okusa. Tudi nam vrt v tem času že daje polno druge zelenjave.

Da rastlina preveč ne oslabi, ji moramo, ko nastavi cvet, istega odrezati. Ko je cvet kakih 10 cm visok, ga odrežimo.

Rabarbaro moramo močno gnojiti, hvaležna je za vsak gnoj in nam poplača trud z bogato žetvijo.

Za kuhinjo

Jagnjetina z grabom. Tri četrt kile jagnjetine zreži na koščke kakor za golaš. (Loj oberi stran in ga porabi za psa ali za prašiča, ker ni okusen in ima neprijeten duh). Meso popari v skledi. Ko se malo ohladi, odcedi vodo proč (in jo tudi lahko porabiš za žival). V kozo deni dobro žlico masti, na vročo mast malo zrezane čebule. Ko čebula porumeni, stresi v kozo poparjeno meso, osoli in pusti, da se malo popeče. Nato dodaj tri četrt litra zluščenega graha in duši eno uro in pol. V skodelici zmešaj žlico moke in tri žlice smetane in mešaje prilivaj, nato zalij še z malo vode, da dobiš primerno gosto omako. Dodaj še malo sesekljanega peteršilja in pusti, da vre še deset minut, nato daj jed takoj na mizo.

Koštrun s stročjim fižolom. Popari z vrelim kropom tri četrt kile koštrunovega mesa, deni ga v lonec, nalij vode in kuhaj eno uro. V kozo deni žlico masti, eno zrezano čebulo, par koščkov korenja, malo veljico šetraja in potem meso, ki si ga še celo uro prej kuhala. Pokrij kozo, in ko je meso na obeh straneh dobro ednidkgož prideni eno žlico moke in duši še deset minut. Nato zalij z juho, ki si poprej v njej kuhala meso. Ko je ta obara še kakih deset minut vrela, jo precedi in stresi vanjo en krožnik kuhanega in odcejenega fižola. Ko je fižol tako prevrel, ga stresi z obaro vred v skledo, po vrhu pa naloži na kose zrezano meso. Kot prikuho daj zraven še zmečkanega krompirja na mizo.

Črešnjove rezine iz shajanezga testa. V skledi zmešaj četrt litra gorskega mleka in šest dek surovega masla, šest dek sladkorja, en rumenjak in eno deko kvasa (germa), ki si ga namočila v štirih žlicah toplega mleka z eno žličico sladkorja. Daj nekoliko soli, prideni nekoliko drobno zrezane limonine lupine in ništa val

moke. To vse s kuhalnico dobro stepaj četr št ure in postavi za četr št ure na toplo, da nekoliko vzide, nato stresi testo na dobro pomazan pleh (ki ima ob kraju rob) in ga razravnaj. Povrhu obloži testo s črešnjami, ki si jim odbrala peclje in pečke, drugo poleg druge. Nato pusti še pol ure shajati, nakar peci v srednje vroči pečici pol ure. Pečeno zreži na poljubne kose in potresi s sladkorjem.

IZ POPOTNIKOVE TORBE

Malonedeljsko pismo

V juniju 1928.

Po daljšem molku si dovolimo poslati tudi Malonedeljčani nekaj novic v priljubljeno «Domovino».

Krasni maj — čas izletov — je za nami. Narodno kulturno društvo je letos priredilo izlete v Ivanjkovce, kjer so uprizorili «Martina Krpana», v Sv. Jurju ob Ščavnici pa žaloigro «Orkan». Spremljali so jih pevci in domača godba. Pokazali so malonedeljske «künsti». Št. Jurjovčani so bili nejevoljni, ker so igrali bajne pod napačno streho. Pa žal to ni krivda Malonedeljčanov, da drugod pri Sv. Jurju ni primerne prostora za večje prireditve. Kjer se prepirata dva, tretji dobiček ima — to velja tudi za Sv. Jurij. Izgleda, da se res ne more najti podlaga za nujno potrebno skupno delo šentjurjevskih naprednjakov.

V maju je slavila tukajšnja agilna Kmetijska podružnica 20letnico. «Slovenski gospodar» je v svoji slepi strankarski strasti odklonil priobčitev poročila proslave Kmetijske podružnice, ki je popolnoma nadstrankarska gospodarska organizacija. Ustrašili so se pred dozdevnim SDS «barvami». Iz tega se vidi, da je gotovim gospodarjem pri «Slovenskem gospodarju» samo za politiko in hujskarijo, a gospodarski povzdig ljudstva jim je deveta briga. Imenovana Kmetijska podružnica pod načelstvom Lovra Špindlerja je

organizirala poučen izlet v Prekmurje (Slovensko krajino) na semenogojstvo postajo v Beltince in Mursko Soboto. Izlet je izvrstno uspel ter boč vsem merodajnim činiteljem za prisrčen sprejem izrečena iskrena zahvala. Neprijetno nas je iznenadila vest o pobegu klerikalnega oblastnega poslanca in župana Gornje Radgone dr. Neudauerja. Ne vemo, kaj bo zdaj s Kürsenko cesto, katere popravilo je Neudauer tukaj na shodu obljubil in ki mu je prinesla toliko kroglic. Sedaj pa sta Neudauer in cesta «fuč». Ali se bodo sedaj našim dobrim volilcem odprle oči?

V bodoče se obeta več prireditev, in sicer v nedeljo 22. julija vprizore lepo novo igro. Dne 5. avgusta se bo vršilo slavnostno odkritje Cvahetejeve spominske plošče združeno z otroško prireditvijo v Društvenem domu.

Vsakoletna velika tombola Društvenega doma se bo vršila na angelsko nedeljo 2. septembra. Med krasnimi dobitki, ki jih bo nad 300, so glavni dobitki: velika svinja, moško kolo, ženska in moška obleka, posteljna odeja, peč, čevlji itd.

Še nekaj in s tem se moramo pohvaliti. Mala Nedelja prednjači v nošnji «Dečve», ki prav lepo pristojna malim in velikim, starim in mladim, debelim in suhim ter se bo sčasoma udomačila v vsaki hiši, kar ta lepa narodna noša tudi zasluži.

Sedaj končamo. — Ko naberemo spet kaj novic, se spet oglasimo, tako da bo v «Domovini» vedno kaj novega iz domačega kraja. Zato «Domovino» v vsako malonedeljsko hišo!

LJUDSKO VSEUČILIŠČE

Iz zgodovine slovenskega kmetskega stanu

Slovenski kmet v dobi Napoleonove Ilirije.

Napoleonovega imena se slovensko ljudstvo še danes spominja. Dasi je bilo francoskega gospodarstva pri nas kmalu konec in je Napoleonova Ilirija, h kateri so spadale tudi slovenske dežele, obstojala le dobra štiri leta, je bila ta doba za Slovence jako važna.

L. 1809. je začel avstrijski cesar Franc I. vojno z Napoleonom. Avstrija je sicer od te vojne mnogo upala, a se je zanjo končala neugodno. Odstopiti je morala z mirom v Šenbrunu (14. oktobra 1809.) Francozom vso Dalmacijo, Hrvatsko zapadno od Save do izliva reke Une pri Jesenovcu, vso Kranjsko, Goriško, Trst in Istro in zapadno Koroško z beljaškim okrožjem. Vse te dežele so tvorile Ilirske province ali Ilirijo, ki je bila združena z francoskim cesarstvom.

Napoleon je rabil Ilirijo za boj proti Angležem, ki jih je skušal ukloniti z gospodarskim orožjem, to je, zapreti evropsko celino angleškim ladjam. Zato naj bi mu služila dolga obala novo ustanovljene Ilirije.

Francoska vlada je prinesla Slovincem mnogo novega. Ljudje so se spočetka zelo bali Francozov, a so kmalu uvideli, da niso tako strašni. Kmeti so oprostili marsikakega bremena. Odpravili so vse robote in desetine ter osvobodili ponekod kmeta vseh podložnosti do grofov. Ker pa so Francozi vpeljali tudi mnogo novih davkov, so bili pri ljudstvu nepriljubljeni.

V splošnem so prinesli Francozi v deželo red. Preurejeno je bilo sodstvo; vsi državljani so postali pred sodnikom enaki. Tudi v upravnem oziru je dobil slovenski kmet v občini možnost sodelovanja.

Veliko je storila vlada za šolstvo. Ustanovljale so se nove ljudske šole, v katerih se je poučevalo z deželnim jezikom. Le žal, da je bilo pri nas Slovincih takrat malo mož, ki bi bili razumeli dalekosežnost teh reform. Pri nas je takrat še vse spalo. Zato moramo tem bolj ceniti delo in prizadevanja našega prvega pesnika Valentina Vodnika, ki se je z vso silo vrgel na delo, da bi vsaj deloma izkoristil pravice, ki jih je dala francoska uprava slovenskim deželam, in to zlasti na polju ljudske izobrazbe.

Francozi so tudi veliko storili, da bi povzdignili javno varnost, ki v naših deželah takrat ni bila

prav velika. Kmeti je zlasti strahovala roparsko-tatinska družba Rokovnjačev. Bila je to družba pobeglih kaznjencev vojaških begunov, avstrijskih in francoskih, delomrznežev in tako dalje. Ti ljudje so se skrivali zlasti po manj dostopnih krajih, odkoder so strahovali ljudi, da so jim morali plačevati davek. Kmetje so se jih tako bali, da so bili celo nasprotni, če so jih zasledovale oblasti. To rokovnjaško družbo so Francozi dodobra zatrli.

Vsa uprava je bila pod Francozi izvrstna. Njihove sodnije so delovale točno in nepristransko. Hudodelce so kaznovali brez usmiljenja, tako da je bila dežela kmalu očiščena razbojnikov in potepuhov.

V splošnem pa so bili tisti časi za slovenskega kmeta hudi. Ko se je Avstrija l. 1809. napravljala na boj proti Francozom, je moralo v vojsko tudi mnogo naših mladeničev. Mnogo jih je žalostno končalo na bojiščih, mnogo se jih je potikalo po tujini in marsikdo ni našel več poti iz daljnjih dežel, kamor so ga bile zanesle neprestane vojske. Poleg so morali kmetje plačevati velike davke Avstriji, nato Francozom, pa zopet Avstriji.

Reči moramo, da bi bila Napoleonova Ilirija prinesla slovenskemu kmetu mnogo dobrega, ali vojna sreča je hotela drugače. Obrat Napoleonove sreče na Ruskem in na Nemškem je bil vzrok konca francoske vlade tudi v Iliriji. Slovenci so prišli zopet pod Avstrijo. Kranjska, Koroška in Primorska so ostale združene kot Ilirsko kraljevstvo še do leta 1849.

ZANIMIVOSTI

Nobile rešen

V zadnji številki «Domovine» smo poročali, da je italijanskega generala Nobila rešil Norvežan Amundsen. Ta vest pa se je kesneje izkazala kot preuranjena. Medtem, ko so zaenkrat izginile vse sledi za slavnim norveškim letalcem, ki je pohitel reševati nesrečne Italijane, je pristalo pri Nobilovi posadki švedsko letalo. Kot prvi je svoje sotrpine zapustil seveda gospod general, ki se je dal prepeljati na varno, na Spitzberge, medtem ko njegovi rojaki še vedno zmrzujejo na večnem ledu in snegu. Nadaljnji reševalni poskusi, rešiti Nobilovo posadko, zaenkrat niso uspeli.

Neurje v Romuniji. V nedeljo je razsajalo po vsej Romuniji silno neurje, med katerim je padala tudi debela toča, ki je v nekem kraju uničila 180.000 oralov posevkov. V mnogih občinah, zlasti v Besarabiji, je uničena vsa žetev. Škoda cenijo na več kakor 100 milijonov lejev.

Velika nesreča laplandskega ekspresa. Brzovlak v Noorland je zadel 21. junija okoli pol 2. zjutraj v bližini Bollnasa v pomožno lokomotivo. Prvi vagoni brzovlaka so se razbili in zarinili drug v drugega. Število mrtvih še ni ugotovljeno, vendar jih cenijo na 14. Ranjencev je okoli 50. Nesreča se je zgodila najbrže zaradi tega, ker vozijo tamkaj vlaki na enem tiru v obeh smereh kakor navadno tudi na naših progah.

× Milijonarjevo hrepenenje po ječi. Ameriški milijonarji so znani po svojih posebnostih, toda doslej menda še nobenemu ni prišlo na misel, da bi se dal prostovoljno zapreti. Prvi je prišel na to originalno idejo 23letni sin ameriškega veletrgovca in večkratnega milijonarja Harry Taylor, ki mu je bil edini cilj življenja, priti kot kaznjenev v kaznilnico in se seznaniti z življenjem kaznjencev. Da vsaj deloma potolaži svoje hrepenenje, je rad posejal kriminalne filme. Neke noči se je splazil Taylor v kaznilnico in po lestvi je splezal v skladišče, kjer je bilo polno arestant-skih oblek. Kmalu se je mladi milijonar prelevil v pravega kaznjence in počakal v skladišču, da se je zdanilo. Zgodaj zjutraj, ko so prišli kaznjenci pod stražo na izprehod po dvorišču, se jim je Taylor neopaženo pridružil in odšel z njimi. Kaznjenci so mislili, da so dobili novega tovariša in zato se niso zmenili zanj. Po izprehodu so pazniki zvedeli, da imajo novega kaznjence in začeli so se za zadevo zanimati. Taylorjev so-

Ali so to členki?

ki Vam povzročajo bolečine — ali trpite muke na vsem telesu? Če Vas drži v grip, če čutite mrzlotu v nogah, tedaj je dana tudi Vam prilika, da se prepričate, v kako kratkem času lahko odstranite te Vaše muke s starim, obljubljenim narodnim sredstvom in kozmetikom, še od naših dedov rabljenim lepo dišečim «Feller-jevim Elsafluidom». Čutite se li čelče duševno in telesno trudni, prehlajeni, hripavi, nahnodni, pojavljajo se Vam li čelče revmatične bolezni in se čutite slabi, tedaj boste tudi Vi potom drgnjenja, masiranja in pranja s Elsafluidom odpravili to zlo. Nekoliko kapljic tudi za notranjo uporabo! Te preprečuje želeččna nerazpoloženja in prija izredno.

V lekarnah in tozadevnih trgovinah zahtevajte povsod pravi Fellerjev «Elsafluid» v polkusnih stekleničah po 6 Din, v dvojnih po 9 Din ali specialnih po 26 Din. Ako naročite direktno po pošti, tedaj Vas stane 9 polkusnih steklenič ali 6 dvojnih ali 3 specialni 62 Din s omotom in poštno vred, nasprotno pa 27 polkusnih ali 18 dvojnih ali 6 specialnih samo 139 Din. — Naslov označite jasno: Lekarnarju

Eugen V. Feller, Stubica Donja
Elsatrg 360, Hrvatska

sed je takoj razumel situacijo in ko so prišli pazniki v celico, je priznal, da se je hotel seznaniti z življenjem v kaznilnici, kamor se je neopazno splazil. Pazniki so se bali kazni zaradi malomarnosti in so dozdevnega radovedneža takoj izpustili. Tako je prišel iz kaznilnice kaznjene, ki bi moral zaradi umora odsedeti še 12 let ječe. Milijonarjev sin je pa zavzel njegovo mesto. Še isti dan je pa jetniška uprava ugotovila, da so izpustili zločinca in pridržali v kaznilnici ekscentričnega milijonarjevega sina. Kaznjena so kmalu prijeli, Taylor je pa prišel pred sodnika, kateremu je vse priznal. Sodnik seveda ni mogel smatrati milijonarjeve ekstravagance za navadno šalo in zato je obsodil Taylora na 14 dni zapore. Tako se je milijonarjevemu sinu izpolnila želja in kot čevljarški pomočnik je moral 14 dni delati v kaznilnici. Kaznjenci so bili novega tovariša zelo veseli in radi so mu pripovedovali resnične in neresnične zgodbe iz svojega burnega življenja. Milijonarjevemu sinu se je življenje v kaznilnici tako priljubilo, da je hotel ostati med kaznjenci. Nekega dne ga je pa neki kaznjene vprašal, koga smatra za največjega zločinca in najpogumnejšega moža. Taylor je pomislil in izjavil, da je najpogumnejši bivši poklicni bokser, ki je v prepiru ubil svojo ljubico in pobegnil ter postal razbojnik. Toda kaznjencu ni bilo všeč, da Taylor tako visoko ceni njegovega tovariša. Zato je planil na milijonarjevega sina in ga tako premlatil, da so ga morali odpeljati v bolnico. Po tej neprijetni dogodivščini je Taylor izgubil vsako veselje do prostovoljnega bivanja med kaznjenci.

× **Vojaške godbe v Ameriki in drugod.** Dasi je v Ameriki navadno vse najboljše in prvovrstno, tega ne morejo reči o vojaških godbah. Najstarejša in najboljša godba v Ameriki je mornariška, katera ima svoj sedež v Washingtonu. Leta 1800., ko je bilo glavno mesto Združenih držav «premeščeno» iz Philadelphije v Washington, je obstojala mornariška godba iz dveh obojev, dveh klarinetov, dveh rogov, basa in bobna. Po ameriški-španski vojni pa je štela ta godba nič manj kot 80 godbenikov. Med svetovno vojno, ko so ameriški vojaki stopili na evropska tla ter slišali vojaške godbe, kakršnih doma niso bili vajeni, tedaj je postalo ameriškega strica sram, da ni skrbel za boljše vojaške godbe svojim polkom. Posledica tega je, da se danes godbe mornarice in armade v Ameriki izpopolnjujejo ter dobri godbeniki iščejo po vsej Uniji. Danes ima samo Washington že tri prvovrstne godbe. Prvo mesto med vojaškimi godbami sveta zavzema skoraj gotovo godba republikanske garde v Parizu. Znano je, da je Francozom zelo mnogo na častnih odlikovanjih. Tako je tudi ta godba nekako odlikovanje in čast za vsakega Francoza, kateri ima srečo, da je sprejet v to godbo, katere člani tudi ne prejema nobene plače. Na izpraznjena mesta v operi in simfonijskem orkestru pridejo edino le godbeniki republikanske garde. Anglija ima mnogo zelo dobrih in slovečih vojaških godb. Godba kraljeve konjeniške garde je ena izmed prvih na Angleškem. Poleg te so še gardni grenadirji, Škotje in Irči. Najboljša vojaška angleška godba pa je kraljeva topniška godba, katera stalno igra na kraljevih banketih in slavnostih ter je nastanjena v Woolwichu. Ustanovljena je bila leta 1762. z samo osmimi godbeniki, danes pa je njih število nič manj kot 92. Današnje godbe v Nemčiji obstojajo iz bivših vojakov nemške armade. Biti morajo dobri godbeniki in utrjeni v nepraktični hoji, ki jo je imela in jo še ima nemška vojaščina, pri tem pa korakoma igrati. Veščaki pa trdijo, da te godbe ne dosegajo onih pred vojno. Italija, Španska in druge latinske dežele imajo svoje posebne godbe. Španci n. pr. imajo udomačen v godbi celo saksofon in sarusofon, katerega pri godbah drugih držav ne najdemo. V Mehiki so skoraj neprestani boji, vendar imajo tam tudi čas za to, da vežbajo godbe, ki so na jako dobrem glasu, bolj nego njih prosluli predsednik Calles. Med tem, ko imajo ameriške godbe povprečno po 35 godbenikov, imajo mehiške celo do 70 mož, katere interpretirajo dela samo velikih skladateljev. V Kanadi imajo izvrst-

no godbo gardnih grenadirjev, ki ima svoj sedež v Montrealu, v Torontu godbo tako zvane Mississauga konjenice in največjo in najboljšo škotsko godbo Kilties. Na daljnem vzhodu je brez dvoma najboljša policijska godba na Filipinih, katero vodi na angleški univerzi vzgojeni zamorec. Japonci imajo edino godbo, katera je urejena tako, da je sprejemljiva tudi za evropska ušesa, vse druge pa imajo svojo japonsko posebnost. Tako vidimo, da ima vojaško godbo vsaka država, pa naj si bo monarhistična ali pa republikanska, kajti godba je velikega pomena posebno na marših in drugod.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

Lačni kosci
(Resnična dogodbica.)

Na Govednikovi planjavi so kosili travo, med kosci pa ni bilo tiste živahnosti kakor drugod po

dolini. Vzrok temu ni bilo naporno delo, ampak nepojmovanje ljudskega pregovora, ki pravi: «Kakor se koscu streže, tako mu kosa reže.»

Kosci so bili razdeljeni v dve skupini: kar je bilo starejših, so kosili z gospodarjem spodaj pod potom, mlajši, navihanci, pa so se razvrstili zgoraj, kjer so se neprestano obirali in pogovarjali.

«Kaj prigrizka bi bilo treba», je omenil Strugarjev Tone. «Sedem bo že ura, pa nas ne pokličejo k zajtrku.»

«Meni je začelo kruliti po želodcu», se je žgančkov Lojze naslonil na koso.

«Pa sem mislil, da vriškaš», se je pošalil Racarjev Miha.

«Kako, če se mi je pa grlo že popolnoma posušilo.»

«Govedniku bo treba eno zagosti», je Miha predlagal. «Morda bo kaj pomagalo.»

«Daj no, Miha, daj!» so ga silili tovariši, vedoč, da si bo zopet kaj šaliivega izmislil.

«Velja! Le modro se držite!»

Miha je stopil na skalo ter se je obrnil proti Govednikovi hiši, ki je stala za streljaj od plajave. «Saj pridemo!» je zakričal, kakor bi se bil komu oglasil.

«Kdo pa kliče?» je vprašal Govednik pod potom.

«Saj gremo, že gremo!» je navihanez z močnim klicem prezrl njegovo vprašanje.

«Tak pa pojdimo v božjem imenu, ako je res že pripravljeno.» — Govednik je odložil koso, meneč, da ga kliče žena k zajtrku. Za njim so odšli tudi koseci z Mihom v živahnem pomenkovanju.

Posedli so okrog mize zunaj hiše, gospodar pa je stopil v vežo kakor vselej, kadar je prišel domov.

«No, Urša, ali si skuhala?» je nagovoril ženo. «Nace, ali si ob pamet! Saj sem šele komaj zakurila!»

«Zakaj si nas pa poklicala?»

«Kdo vas je poklical?» je planila iz veže pred najemnike.

«Tako se mi je dozdevalo», se je opravičil Racarjev Miha, drugi pa so se glasno krohotali.

Govednica se je osramočena obrisala s predpasnikom, odslej je pa bila njena prva briga, da le nasitila najemnike o pravem času.

Koprivar.

★

Stanovanjska beda.

Stražnik je našel pijanca, ki se je nekega večera valjal v občestnem jarku. «Slabo prenočišče ste si izbrali!» ga je dregnil s pendrekom, da bi ga spravil na noge.

«Eh, saj veste,» je zastokal, «ta nesrečna stanovanjska beda!»

Ameriška.

Ameriškega rojaka, ki je prišel domov na obisk, je vprašala soseda, kako se godi njenemu bratu v Ameriki.

«O! rajt (dobro)», ji je odgovoril, mešajoč med slovenščino angleške izraze. «Ima že dva odrasla bojsa (fanta).»

Vsa srečna se je žena še tisto uro pohvalila prijateljici: «Pomislite, moj brat v Ameriki ima dva pujsa, katera misli zaklati.» Koprivar.

Nevarna želja.

Boltar se je silno razjezil nad sosedom ter mu je obljubil, da mu bo eno zagodel. Nekoč sta se srečala na poti ter se začela glasno prepirati; lasprotnik pa je bil po jeziku močnejši in ga boltar ni mogel ugnati. Videč, da mu ne more lo živega, so mu nabrekle žile, skrčil je roke in zaklical: »Želim ti, da bi se postaral za sto let, pa še do večera!»

Kozolec se je podrl.

Tratar je prišel pozno ponoči iz gostilne ter se je nalagal razkačeni ženi, da je bil zaposlen pri kozolcu, ki mu ga je vihar prevrnil. Tratarica se je sicer pomirila, hotela pa se je prepričati ter je zjutraj na vse zgodaj hitela h kozolcu.

»Lažnik!« je zakričala nad možem. »Tako nesramno se me upaš nalagati!«

»Nič lažnik!« jo je zavrnil. »Hvaležna bodi, da se je kozolec čez noč zopet postavil!«

Pametna bolha.

Saljivec Tine in Jaka sta se menila o živalski razumnosti, pri čemer sta drug drugemu debelo lagala. Tine mu je pravil neverjetnosti od svojega psa, mačka in konja, pa tudi Jaka ni maral zaostati.

»Jaz imam pa razumno bolho«, je pričel, ko je tovariš izpraznil zalogo svoje domišljije. »Ponoči sem jo ujel, pa jo iz usmiljenja nisem hotel ubiti, marveč sem jo zaprl v žepno uro. Radožeden, kaj počenja, sem drugo jutro odprl pokrovček, pa glej — našel sem jo sedečo na razalcu za minute, kjer se je vozila kakor v trtiljaku.«

Past.

Žena: «Nikoli te nisem lovila po gostilnah in silila, da se poročiva.»

Mož: «Seveda me nisi, saj past tudi ne gre za mišjo, pa vendar se ujame...»

Odkritosrčnost.

Bajtar Kračar je izdeloval razno kmetijsko orodje ter ga prodajal sosedom, ki so se čudili, odkod jemlje toliko lesa, ker ga ni nikoli kupoval, svojega gozda pa tudi ni imel.

Nekoč ga je zaprosil sosed, naj mu proda škafo, za katerega je zahteval deset dinarjev. Kupec je bil zadovoljen, zakaj izdelek je bil ličen in trpežen.

«Koliko bi pa zahteval za deset takih škafov?» ga je vprašal pred odhodom.

«Za vsakega 15 dinarjev», mu je odgovoril.

«Čudno, drugi prodajajo na debelo ceneje, ti pa nasprotno.»

«Seveda», mu je zaupno pošepnil. «Ampak jaz ne morem za deset škafov tako hitro in lahko nakrasti lesa, kakor ga nakradem za enega.»

MALI OGLASI

Usnjarskega vajenca,

krepkega, sprejme s hrano in stanovanjem (po dogovoru) Franc Čebular, Ig pri Ljubljani. 156

Dopisnike za trgovce

iz vseh slovenskih krajev iščem. Pismene ponudbe na poštni predal 224, Ljubljana. 154

Učenca za usnjarsko obrt

potrebujem; hrana in stanovanje v hiši. — Ivan Jeglič, Grosuplje. 147

Žimnice (modroce)

vrhnje in spodnje otomane razne divane žimo, afrik. cvilih in vse potrebščine prodaja na ceneje tapetnik Rudolf Sever, Ljubljana, Marijin trg 2.

Kamenoséška industrija

ustanovljena 1860.

Alojzij Vodnik

LJUBLJANA, poleg glavnega kolodvora

Cerkvena častna dela: altarji, pržnice, obhajilne mise itd. Marmornate plošče za pohištvo, elektromonterje, strojarje, trgovske pulte, mešnice, kopalnice, sto n. št., in veže v vseh barvah. Nagrobni spomeniki, mavzoleji, rodbinske grobnice, kapele. Marmornat kamni za stolne in elegantna stanovanja. Kamniti ljaki za kuhinje. 133

Priporoča se modna trgovina

„Pri nizki ceni“

IG. ŽARGI, Ljubljana

Sv. Petra cesta št. 3 in št. 11.

V Kanado

151

Z

CANADIAN PACIFIC

Med 20. junijem in 5. avgustom za poljske delavce, služkinje in družine poljedelcev.

Samo 4 dni na odprtem morju. Najhitrejša in najboljša zveza preko Hamburga, Antwerpena in Cherbourga z glasovitimi parobrodi na dvojne vijake. Odhod vsako nedeljo. — Informacije glede voznih cen, vizuma, prtljage in predpisov vseljevanja v Kanado in USA daje:

Canadian Pacific, zast. za Slovenijo JOSIP ZIDAR, Ljubljana IV, Wilsonova (Dunajska) c. 31.

ŽIMA

75

za modroce, najboljša in najcenejša, pri M. Masterl, tovarna žime, Stražišče pri Kranju.

Tovarna glasbil, gramofonov in harmonik. Skladišče:

Do sedaj najcenejša trdka v državi!

MEINEL & HEROLD
E. LOEGER, MARIBOR št. 104-A

Violine od Din 95 — d. Ročne harmonike od Din 85 — d. Tamburice od Din 98 — d. Gramofoni od Din 345 —
ZAHTEVAJTE NAS VELIKI KATALOG, KATEREGA 149 VAM POSIJEMO BREZPLACNO.

Prava pot

k zopetni zadobitvi zdravih živcev!

Bolni, izčrpani živci zagrenijo življenja, povzročajo mnogo bolečin, kakor zbadanje, trganje, omotico, boječnost, šumenje v ušesih, motenje prebave, nespečnost, neveselje do dela in drugo pojave.

Vseh bolečin oproščeni

boste edino s pristnim

KOLO LECITHINOM.

hranilom s največ vitamini-

nov, postalo je za človeštvo

vir dobrote,

pospešuje delovanje telesa,

krepi hrbtni mozeg in mo-

zganje, jači mišice in ude,

daje moč in nov pogum za življenje.

Pristni KOLO LECITHIN

dela čestokrat

čudeže, vodi prave hrušave snovi do najskraj-

nejših mest za tvorbo krvi, poživlja, bodri,

ohranj mladost in svežost.

Prepričajte se sami,

da vam ne obljubim nič neresničnega, ker bom v prihodnjih dveh tednih poslal vsakomur, ki mi piše.

popolnoma zastonj

in poštino prosto ma o škatlco KOLO LECITHINA in knjigo, spisano od zdravnika z vsehstranskimi dolgotrajnimi izkušnjami, ki se je sam boril s to boleznijo.

Pišite mi različno svoj naslov, na kar vam obljubljeno takoj pošljem.

Ernst Pasternack, Berlin, S. O.,

Michaelkirchplatz 13, Abt. 321.

153